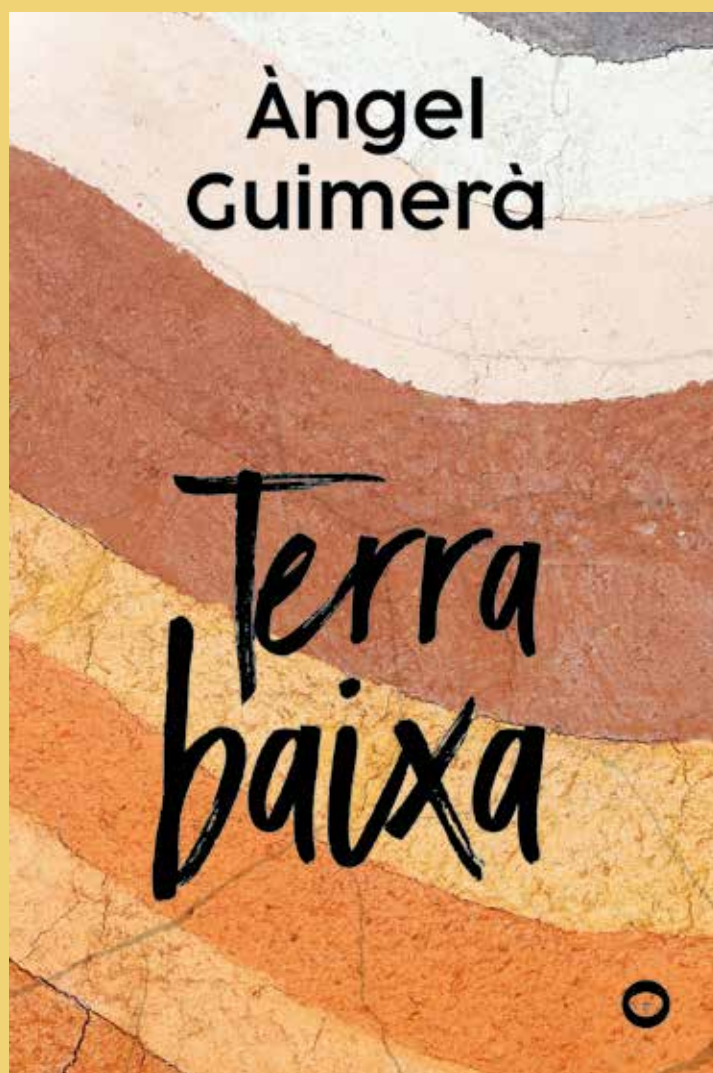

LECTURA ACTIVA**EINES PER TREBALLAR LA LECTURA
A LES AULES**

Sebastià Bech

ÍNDEX

L'OBRA I EL SEU ENTORN	PÀG.
Fitxa tècnica	3
Introducció	4
L'autor i l'argument	6
Gènere, estil i context literari	6
Tema i subtemes	7
Informació complementària	7
PROPOSTES DE COMPRESIÓ LECTORA	
Abans de la lectura	10
Durant la lectura	20
Després de la lectura	26
Avaluació de la lectura	32
DIVERSITAT	
Reforç i ampliació	41
L'OPINIÓ DEL LECTOR	
Propostes de treball	42
INTERDISCIPLINARIETAT	
Propostes per al professorat	43
LITERATURA COMPARADA	
Propostes per al professorat	44
APÈNDIX	
Propostes per al professorat	45
SOLUCIONARI	54

TERRA BAIXA

FITXA TÈCNICA

Títol: *Terra baixa*

Autor: Àngel Guimerà i Jorge

Editorial: Barcanova

Any d'edició: 2008 (3a edició)

Pàgines: 126 (amb apèndix inclòs)

Col·lecció: Antaviana Classics catalans, 66

Estrena (en traducció castellana de José de Echegaray):

Madrid, Teatro Español (companyia Guerrero-Mendoza:
27.11.1896)

Estrena de l'original català:

Tortosa, Teatre Principal (companyia Teodor Bonaplata: 8.2.1897)

Barcelona, Teatre Romea (companyia d'Enric Borràs, 11.5.1897)

Edició:

Primera edició, gener del 1897

Primera edició a Barcanova / Biblioteca Didàctica de la Literatura
Catalana, 1990

Primera edició a Barcanova / Antaviana / Clàssics catalans, 2005

INTRODUCCIÓ

§ La societat catalana

A la fi del segle XIX la societat catalana vivia un gran moment de creixement i de canvis: la revolució industrial transformava pobles, viles i ciutats; Barcelona, que s'engrandia pel nou eixample d'Ildefons Sardà, havia mostrat al món la seva empena en l'Exposició Universal (1888). També l'agricultura i la ramaderia estaven en auge: s'afegien als conreus tradicionals del blat, l'olivera o la vinya, altres de nous com els fruiterars i la patatera. La xarxa de comunicacions es modernitzava (el tren anava estenent-se i mentrestant disminuïa el transport amb animals de càrrega).

Però també queien preocupacions: la pagesia veia com la fil·loxera anorreava les vinyes catalanes; els treballadors patien condicions laborals molt dures i jornades esgotadores; la burgesia sentia amenaçats els mercats exteriors amb la revolta a Cuba i l'esclat de la guerra a les Filipines (1896). Aquesta prosperitat, doncs, no podia amagar fortes tensions socials entre la burgesia i el proletariat emergent o entre els terratinents i els treballadors de la terra, sovint sotmesos a greus abusos dels amos; situacions que generaven esclats de violència ocasionals.

§ La Renaixença

Terra baixa apareix com a culminació de la Renaixença, un període de dignificació de la literatura catalana i de recuperació del català com a llengua de cultura. De fet, aquest moviment nascut al primer terç del segle XIX lligat al romanticisme havia assolit els objectius principals, havia aconseguit revitalitzar els grans gèneres literaris fins a l'aparició d'obres notables produïdes per grans escriptors: els Jocs Florals van ajudar a desvetllar poetes com Jacint Verdaguer (*Canigó*, 1885) o el mateix Àngel Guimerà (*L'any 1000*, 1877); sorgeixen narradors com Emili Vilanova (*Escenes barcelonines*, 1886) o Narcís Oller (*La febre d'or*, 1892; *La bogeria*, 1889); apareixen dramaturgs de gran popularitat com Frederic Soler (pseudònim: Serafí Pitarra) (*El ferrer de tall*, 1874; *Batalla de reines*, 1887) o Àngel Guimerà.

§ La modernitat literària

El romanticisme, encara subjacent a la Renaixença, havia estat superat en les altres literatures europees. De fet, a la dècada dels vuitanta i noranta del segle XIX anaven arribant influències del realisme i del naturalisme, moviments que aviat van entrar en crisi. Cap al 1892, irromp amb força el modernisme, que, englobant actituds literàries molt diverses, pretén construir una cultura nacional catalana oberta als nous corrents europeus, posada al dia, en contraposició a la Renaixença, percebuda com a passada de moda. Així, a l'època de l'estrena de *Terra baixa*, sorgeixen dramaturgs modernistes com Adrià Gual (*Nocturn*, 1896) o Santiago Rusiñol (*L'alegria que passa*, 1898).

§ L'estrena de l'obra

Àngel Guimerà, dramaturg en plena maduresa, amb *Maria Rosa* (1894) troba una forma personal de fer teatre aglutinant elements romàntics i realistes que li donarà grans èxits durant uns anys dintre i fora de Catalunya. L'anunci de l'aparició de *Terra baixa* va generar tal expectació que la companyia Guerrero-Mendoza va afanyar-se a fer-ne l'estrena a Madrid en la versió castellana de José de Echegaray al Teatro Español (27.11.1896). Les representacions van ser un èxit de públic, però no va acabar de convèncer la crítica madrilenya.

Uns mesos després, la companyia Teodor Bonaplata estrena l'obra, en text original català, al Teatre Principal de Tortosa (8.2.1897) i la companyia d'Enric Borràs la representa al Teatre Romea de Barcelona (11.5.1897), on obté gran ressò.

Des de llavors, companyies professionals i d'afecionats van omplir els teatres posant en escena l'obra, milers de vegades, en ciutats i pobles d'arreu. Cal recordar que el teatre, juntament amb el ball, era un dels pocs mitjans de distracció popular (no havia arribat el cinema, no hi havia emissores de ràdio, es desconeixia la televisió...).

L'AUTOR I L'ARGUMENT

Trobareu la informació sobre l'autor a ÀNGEL GUIMERÀ: *Terra baixa*, Col. Antaviana, Ed. Barcanova; pàgines de la 121 a la 126, i la informació sobre l'argument a la contraportada de la mateixa obra; per altra banda, si voleu treballar la vida de Guimerà i l'argument de *Terra baixa*, trobareu diverses propostes a l'apartat «Abans de la lectura».

GÈNERE, ESTIL I CONTEXT LITERARI

Terra baixa és un drama en tres actes que conté elements estructurals propis de la **tradició romàntica** de gran força a l'escena, com la creació del mite de la «terra alta» (pura, noble, incontaminada) contraposada a la realitat corrupta de la «terra baixa» (regida per l'egoisme, la manca d'escrúpols i la cobdícia personificada en l'amo Sebastià) o com la forja de l'al·legoria del llop, que comença sent la salvatgina contra la qual lluita Manelic a la muntanya i acaba personificant-se en el lladre Sebastià. També, la mateixa aledada poètica de molts dels monòlegs de Manelic parlant de les seves il·lusions a la Terra Alta o de la lluita èpica contra el llop.

Hi ha, però, així mateix, **elements de tradició realista** com la tria de la prosa (i no pas del vers); la utilització d'un llenguatge genuí, però poc acadèmic («el català que ara es parla»), col·loquial, que fa vius i creïbles els diàlegs; la localització de l'acció «en la terra baixa de Catalunya i en els nostres dies»; la tria de personatges, pertanyents bàsicament a les classes baixes; les tensions extremes del treball al camp sota el domini de Sebastià o l'abús de poder constant de l'amo de tot... També es podria considerar naturalista la presentació dels esdeveniments que han dut Marta a la seva degradació com a persona (que fa exclamar a Tomàs: «Que t'han fet tornar dolenta, pobreta, no ho eres; ni ho ets, vaja, de dolenta!»).

La presència d'aquests elements romàntics al moll de l'os de l'obra deu ser el que devia molestar part de la crítica madrilenya quan es va estrenar *Tierra baja* a Madrid.

TEMA I SUBTEMES

Des del punt de vista de Manelic, el protagonista, hi ha una història d'amor que a través d'unes dures proves passa de ser un enamorament a primera vista, platònic, a ser un amor madur, amb reciprocitat, compromès a fons amb la persona estimada i que acaba amb l'eliminació del «llop»: l'amo de tot i el lladre.

Secundàriament, descobreix l'existència del mal a la terra baixa, encarnat en la figura de «l'amo de tot» que hauria d'haver estat justament el bon governant d'aquell petit món rural; i es guanya, per altra banda, el respecte de tots els altres personatges (que es reien d'ell).

Des del punt de vista de Marta, hi ha **la recuperació de la pròpia dignitat** trepitjada per la societat en general i molt especialment per les vexacions de Sebastià. Marta, entrampada en un casament enganyós, per la força de l'amor de Manelic va trencant les cadenes, descobreix l'amor autèntic i recupera les regnes del seu propi destí.

Des del punt de vista de l'antagonista, un hereu escampa, que se serveix dels seus treballadors, hi ha la història del **fracàs del domini despòtic** de Sebastià: casa la seva Marta, contra la voluntat d'ella, amb un pastor bona fe per tapar la relació d'ells dos, però se li esfuma el casament amb la pubilla rica que li hauria solucionat els deutes; pretén endur-se Marta a casa seva, però ella llavors s'hi nega; fa fora Manelic i intenta que el detingui la guàrdia civil, però Manelic torna i lluiten per Marta, que mor a mans d'ell.

Com a marc d'aquests temes entrecreuats hi ha el mite de la terra alta, contraposat a la degradació moral de la terra baixa (bàsicament de Sebastià) i la focalització de la imatge del llop sobre l'amo.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

 Bibliografia:

☞(1974). *Àngel Guimerà (1845-1924)*. Nadala família Carulla-Font. Barcelona, Barcino.

☞BACARDIT, Ramon (1999): «*Terra baixa, d'Àngel Guimerà*», dins *Lectures de batxillerat, 1999-2000 / 2000-2001*. Barcelona: La Magrana, pàg. 123-163.

☞BENET i JORNET, Josep M. (1992): «*Terra baixa, un discurs sobre la propietat*», dins *La malícia del text*. Barcelona: Curial, pàg. 141-154.

☞CURET, Francesc (1967): *Història del teatre català*. Barcelona: Aedos, pàg. 225-237 i 269-281.

☞ Diversos autors. FÀBREGAS, X. (1970): *Àngel Guimerà. Les dimensions d'un mite*. Barcelona, Edicions 62 (Llibres a l'abast, núm. 91).

☞ FÀBREGAS, X. (1986): «Àngel Guimerà i el teatre del seu temps», dins Riquer, Comas, Molas, *Història de la literatura catalana*, vol. VII. Barcelona, Ariel. Pàg. 61-73.

☞ FÀBREGAS, Xavier (1969): *Teatre català d'agitació política*. Barcelona: Edicions 62, pàg. 163-166 i 194-198.

☞ FÀBREGAS, Xavier (1972): *Aproximació a la història del teatre català modern*. Barcelona: Curial, pàg. 131-140.

☞ FÀBREGAS, Xavier (1978): *Història del teatre català*. Barcelona: Millà, pàg. 131-134.

☞ MARTORI, J. (1995): *La projecció d'Àngel Guimerà a Madrid*. Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat (Textos i estudis de cultura catalana, núm. 46).

MIRACLE, J. (1990): *Àngel Guimerà, creador i apòstol*. Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat (Biblioteca Serra d'Or, núm. 94).

Enllaços:

Els moviments

Renaixença (DNLC. Ed. 62):

<http://www.uoc.edu/lletra/moviments/renaixenca/index.html>

Jocs Florals (NDLC, Ed. 62):

<http://www.uoc.edu/lletra/premis/jocsflorals/index.html>

Romanticisme (NDLC, Ed. 62):

<http://www.uoc.edu/lletra/moviments/romanticisme/index.html>

Realisme (L'Enciclopèdia):

http://www.encyclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0137203

Modernisme (UOC. Lletra):

<http://www.uoc.edu/lletra/moviments/modernisme/index.html>

Àngel Guimerà

UOC. Lletra: <http://www.uoc.edu/lletra/noms/aguimera/index.html>

Vikipèdia: http://ca.wikipedia.org/wiki/Àngel_Guimerà

AELC: <http://www.escriptors.cat/autors/guimeraa/>

Magisteri Teatre Mag Poesia:

<http://www.mallorcaweb.com/magpoesia/poemes-solts/guimera.html>

L'Enciclopèdia:

http://www.encyclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0031692&SFR=1

Casa Museu Àngel Guimerà. El Vendrell:

http://www.elvendrell.net/visita/PaginaLLiure1.aspx?MWS_Seccio=3&MWS_IdElem=100994&MWS_Tip=Obj

Terra baixa. Teatre Romea

Vikipèdia: http://ca.wikipedia.org/wiki/Terra_baixa

BVC: <http://www.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/8022695310868261-7400080/index.htm>

Vikipèdia: http://ca.wikipedia.org/wiki/Teatre_Romea

ANOTACIONS

ABANS DE LA LECTURA · L'AUTOR

Font d'informació:

ÀNGEL GUIMERÀ: *Terra baixa*, Col. Antaviana, Ed. Barcanova; pàg. 121-126.Llegeix *Vida i l'obra d'Àngel Guimerà* i, després, completa les frases:

INFÀNCIA I JOVENTUT

1) Naixement. Any: _____ Lloc: _____

2) Els pares eren casats? _____ Això era ben vist a Catalunya? _____. Esmenta algun personatge de les seves obres que pateixi refús social a causa d'un estigma relacionat amb els seus orígens:

3) Als vuit anys la família es trasllada a viure a _____, on va aprendre a parlar en _____. Cap als quinze anys, Guimerà ja se sent plenament _____ i es converteix _____ militant.

4) L'any _____ la família Guimerà es trasllada a _____.

EL POETA

5) El 1871 és un dels cofundadors de la revista _____.

6) El 1875 escriu el notable poema « _____ »; però el reconeixement com a gran poeta li arriba l'any _____ quan guanya els premis dels _____ amb tres poemes (entre ells «L'any _____») i és coronat _____.

7) Guimerà va ser considerat un dels grans poetes, com:

_____.

8) La facilitat per compondre poemes narratius o èpics li va facilitar que pogués escriure més endavant _____ (llavors en vers).

EL DRAMATURG. LA TRAGÈDIA ROMÀNTICA

9) Guimerà va estrenar la seva primera obra, _____, l'any _____.

10) La tragèdia _____ de Guimerà abandona els temes històrics catalans per altres trets de _____. L'obra més significativa d'aquest període va ser _____, que va ser traduïda a _____ llengües.

LA PLENITUD DEL DRAMA (1890 – 1900)

11) A la darrera dècada del segle _____ Guimerà _____ un període de _____. Aborda temes més _____. Els tracta en _____ i en un to _____.

12) Guimerà, que ha assimilat elements _____ i _____, crea un estil propi que li proporciona grans èxits com: _____ (18__), _____ (18__) i _____ (1__0).

INTENTS MODERNISTES

13) El 19__, proposen Guimerà per al premi _____. L'autor havia trobat un llenguatge teatral realment eficaç; però tem estar «antiquat» i fa provatures _____; però ell no _____.

14) Malgrat el declivi és considerat _____ i el 1909 li fan un _____.

DARRERA ETAPA: RETORN ALS ORÍGENS

15) Vist el fracàs de les provatures,

16) Va morir el _____. El seu enterrament...

L'ARGUMENT

Font d'informació:

ÀNGEL GUIMERÀ: *Terra baixa*, Col. Antaviana, Ed. Barcanova. Contraportada

Llegeix la contraportada de *Terra baixa* i, després, completa les frases:

1) Els personatges del triangle amorós de l'obra són el pastor _____ (protagonista), l'amo _____ (antagonista) i _____, que havia hagut de mantenir _____ amb _____.

2) Sebastià trama el casament de _____ amb _____ per fer creure que tot s'ha acabat entre _____ i _____. Així ell, que té les terres hipotecades, podrà casar-se amb una pubilla rica; però pensa continuar _____ amb Marta (encara que ella sigui _____ de Manelic).

3) Manelic, un pastor senzill de la terra alta, incontaminada, es casa enamorat, sense sospitar que el mal corca la terra _____. Aviat veu que hi ha un altre home i el busca per enfrontar-s'hi. No s'adona que qui l'ha enganyat és _____.

4) Marta, envilida per _____ amb Sebastià, troba en _____ la força per _____.

5) Marta, decantada vers l'amor sincer del seu marit, recupera la seva dignitat, s'en-cara amb els tripijocs de l'amo i així propicia el desenllaç del drama amb la mort d'en _____ a mans de Manelic, que crida: "_____".

RESSÒ DE *TERRA BAIXA*

1 Visiteu el web de Viquipèdia sobre *Terra baixa* i responeu les preguntes:

a) Completa la llista d'idiomes a què s'ha traduït l'obra: a _____, anglès, castellà, esperanto, h _____, h _____, italià, jiddisch, p _____, rus, serbi, sicilià, suec i tx _____.

b) *Tierra baja*, *Marta Of The Lowlands* i *Tiefland* són títols de pel·lícules basades en Terra baixa. Quantes se n'han rodat entre Espanya, Argentina, Estats Units, Alemanya i Mèxic? _____.

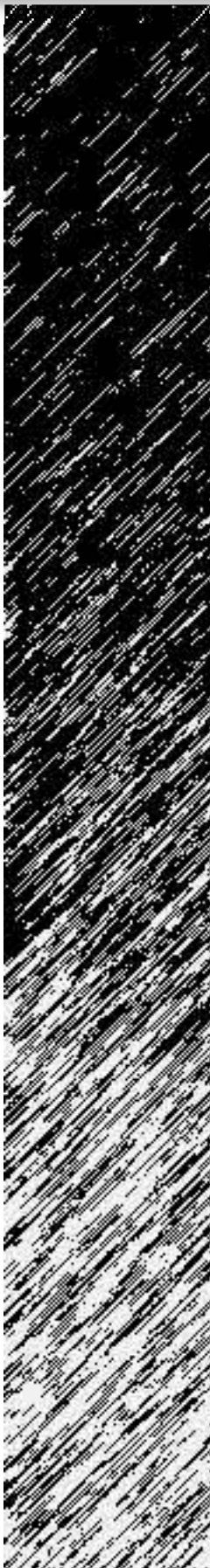
c) Escriu dues òperes basades en *Terra baixa*: _____ i _____.

d) Què et fa pensar que l'obra de Guimerà va «arrasar»?

- 2 Aneu a <http://www.lavanguardia.es/hemeroteca/index.html>, l'hemeroteca de *La Vanguardia*, i un cop al web, indiqueu la data i escriviu a la zona de cerques «Guimerà». Busqueu un parell dels fets següents i comenteu-los:

- a) Estrena de *Tierra Baja* a Madrid (27.11.1896).
- b) Crítica madrilenya a *Tierra baja* (30.11.1896).
- c) Estrena de *Terra baixa* a Tortosa (08.02.1897).
- d) Estrena de *Terra baixa* a Barcelona (11.05.1897).
- e) Crítica de l'estrena de *Terra baixa* (15.05.1897).
- f) Mort d'Àngel Guimerà (19.09.1924).

3 Feu una cerca a <http://www.lavanguardia.es/hemeroteca/index.html>, l'hemeroteca de *La Vanguardia*. No marqueu cap data i escriviu *Terra baixa*.

a) A quantes notícies apareix des de l'estrena fins als nostres dies? _____ .

b) De quantes representacions es deu donar notícia, a cop d'ull? _____ .

c) Si només aparegués al diari una de cada cent representacions, voldria dir que l'obra es deu haver representat més de _____ vegades.

4 Sabíeu que Manelic, el protagonista de *Terra baixa*, va ser tan famós que fins i tot té un monument a Barcelona des de principis del segle xx?

Torneu a <http://www.lavanguardia.es/hemeroteca/index.html>, l'hemeroteca digital de *La Vanguardia*, indiqueu la data del gran homenatge a Guimerà (24.05.1909) i escriviu «Guimerà» a les cerques. Fullegeu les dues pàgines de la crònica.

a) A quina plaça de Barcelona se celebra l'homenatge?

b) A quina hora comencen a passar davant Guimerà les entitats i persones que li reten homenatge? _____ A quina hora s'acaba la desfilada? _____ .

c) Van fer els discursos de l'alcalde de Barcelona el Sr. _____ i l'il·lustre dramaturg Ignasi _____. Es clou l'acte amb el cant de l'«Himne a _____», amb música d'Enric _____ .

d) A la tarda es va inaugurar, a Montjuïc...

e) Al vespre, al Saló de Cent de l'ajuntament es va celebrar una _____ en honor de Guimerà.

f) On es pot admirar, encara avui dia, l'estàtua de bronze de Manelic?

5 Si va ser tan popular, Àngel Guimerà deu tenir un carrer dedicat a la vostra població. Comproveu-ho, doncs, i busqueu-ne informació.

a) Existeix un «carrer d'Àngel Guimerà»?

b) A quina barriada es troba?

6

Si a la vostra població hi ha o hi havia hagut algun teatre, grups de teatre (aficionats o professionals) o arxiu municipal, planifiqueu una recerca per documentar algunes de les vegades que s'hi ha representat *Terra baixa*.

ANOTACIONS

EINES PER LLEGIR I COMPENDRE TERRA BAIXA

- 7 Podeu explicar el significat de les dues paraules subratllades? «TOMÀS: *¿Sabeu què picaven sense parar mai aquells dimonis en aquelles encluses tan renegroses i roentes?*» Consulteu-ne el significat al *Vocabulari de Terra baixa* de l'Apèndix.

- 8 Amb el llibre *Terra baixa* a les mans, responeu les preguntes següents:

a) Quants tipus de lletra diferents trobem al text d'una obra de teatre?

b) Com s'anomenen en una peça teatral les notes explicatives referents a la disposició de l'escena, al moviment dels personatges, etc.?

c) Com s'indiquen en el text les acotacions? S'escriuen entre _____ i amb lletra _____ o itàlica.

d) Per a què es fa servir la versaleta (per exemple: MANELIC)?

e) El text principal (el que diuen els personatges) s'escriu amb lletra...

- 9 Cerqueu una fotografia d'un teatre o dibuixeu-lo i indiqueu-hi amb lletra clara on són *l'escenari, el teló, el coverol, la platea, la llotja, el primer pis i el galliner*.

- 10 Per parlar d'una representació teatral és útil conèixer-ne la terminologia. Cerqueu a quin d'aquests elements correspon cada definició (*camerino, bateria, tramoia, decorat, bambolina i bastidor*):

- a) _____ : Banda de tela o paper pintada que, penjada del sostre d'un escenari, forma part d'una decoració que figura un sostre, branques, el cel...
- b) _____ : Tela pintada fixada en una armadura de fustes i llistons, col·locada a dreta o a esquerra de l'escenari formant part d'un decorat teatral.
- c) _____ : Sèrie de llums a la vora anterior del pla de l'escenari.
- d) _____ : Cambra destinada als actors per vestir-s'hi, reposar-hi...
- e) _____ : Conjunt d'elements pictòrics, plàstics, arquitectònics, etc., que figuren el lloc de l'acció en una representació de teatre, en una filmació...
- f) _____ : Mitjà o conjunt de mitjans mecànics emprats en el teatre per fer els canvis de decorat, els efectes especials, etc.

- 11 Dibuixeu amb tot detall l'escenari de *Terra baixa*, d'acord amb la descripció minuciosa que trobem en l'acotació inicial del primer acte.

- 12 A punt de començar la lectura de l'obra, amb tot el que ja saps, quina impressió prèvia et fa *Terra baixa*? Quines expectatives t'ha generat?

QUAN ACABIS DE LLEGIR EL LLIBRE, TORNA A AQUESTA PÀGINA I COMPROVA LA TEVA INTUÏCIÓ.

DURANT LA LECTURA

Vegeu les propostes de comentari de text a l'apartat 2 de l'Apèndix.

ACTE PRIMER (PLANTEJAMENT)

a) Per saber la importància de cada personatge, ompliu la graella marcant amb una "x" els personatges en escena i amb una "a", els només al·ludits:

Acte primer. Personatges i escenes												
Personatges	Escenes											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Marta	A											
Pepa	X											
Nuri	A											
Antònia	X											
Manelic												
Sebastià	A											
Tomàs												
Mossèn												
Josep												
Xeixa	X											
Nando	A											
Perruca												
Pagesos i pageses												

Quins són, doncs, els personatges més importants?

De quins sentim parlar abans que apareguin en escena?

b) A l'escena I, Xeixa canta una cançó tradicional. Quina és? Mireu de buscar-la per escoltar-la.

c) Els personatges s'expressen en un català col·loquial ben viu. Observeu el llenguatge usat en els diàlegs de l'acte III (podeu ajudar-vos de l'apartat 3 de l'Apèndix); després, indiqueu-ne quatre trets característics:

d) Indiqueu dos fets importants per a la història coneguts a través del relat que en fan els personatges, no pas perquè es representin a l'escenari:

e) A l'escena VI, la gent riu sovint sentint Manelic? A qui fa realment gràcia? Per què? Qui riu maliciosament? Per què?

ANOTACIONS

ACTE SEGON (NUS)

a) Per saber la importància de cada personatge, ompliu la graella marcant amb una "x" els personatges en escena i amb una "a", els només al·ludits:

Acte segon. Personatges i escenes										
Personatges	Escenes									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Marta	A									
Pepa	A									
Nuri	X									
Antònia	A									
Manelic	X									
Sebastià	A									
Tomàs										
Mossèn	A									
Josep	A									
Xeixa										
Nando	A									
Perruca										
Pagesos i pageses										

A més de Manelic, Marta i Sebastià, quins personatges són els més presents al II acte?

b) En quin sentit es pot dir que Nuri estima Manelic? Aquest afecte mutu molesta Marta? Com fa evolucionar els sentiments de Marta?

c) De qui ha estat la perdició Marta, segons Tomàs, al principi de l'escena IV? Però com es comença a treure l'estigma de mala dona, Marta?

d) D'on treu forces Marta per començar a afrontar la seva situació (trenca amb el seu passat i reparar el mal fet)?

e) A l'escena V, Tomàs explica un exemple moral per defensar Marta. Trobeu bé que ho faci? Esteu d'acord amb el contingut de la moralitat? Per què?

f) L'aigua tradicionalment ha estat símbol de purificació. A l'escena V, apareix un altre símbol de purificació: la _____ ; per això, Marta està contenta quan Manelic la _____ .

ANOTACIONS

ACTE TERCER (DESENLLAÇ)

a) Marqueu amb una “x” els personatges en escena i amb una “a”, els només al·ludits:

Acte tercer. Personatges i escenes											
Personatges	Escenes										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Marta	A										
Pepa											
Nuri											
Antònia											
Manelic	A										
Sebastià	A										
Tomàs											
Mossèn	A										
Josep	X										
Xeixa											
Nando	X										
Perruca	X										
Treballadors											

Quins personatges més hi apareixen sense arribar a sortir en escena?

b) Sembla que els treballadors de Sebastià canviïn d'actitud envers ell a les escenes I i III? Què fa que s'adonin del seu comportament servil?

Davant de Sebastià, però, són capaços de defensar el que creuen just? Per què?

c) Quina funció deu tenir la irrupció de Mossèn al molí a l'escena IV, quan Sebastià exigeix que li duguin Marta? Retardar l'inevitable encontre entre ells dos? Remarcar la situació desesperada de Sebastià? Què us en sembla?

d) L'entrada de Nuri a l'escena V preludeja l'aparició imminent de Manelic, injustament foragitat? Quina explicació lògica tenen les veus que ha sentit?

e) Comenteu les darreres paraules de Manelic, a la fi de l'escena XI i de l'obra: «He mort el llop! He mort el llop! He mort el llop!»

ANOTACIONS

DESPRÉS DE LA LECTURA

DRAMATIS PERSONAE (ELS PERSONATGES)

a) Feu una descripció dels personatges principals (personalitat i caràcter, edat, rellevància social i ofici; rol dins l'obra; evolució psicològica; versemblança). Us hi pot ajudar l'article *Terra baixa* de la Vikipèdia en català:

Manelic:

Marta:

Sebastià:

b) Feu una descripció breu dels personatges següents:

Pepa i Antònia:

Nuri:

Tomàs:

Xeixa:

Mossèn:

c) Quin tractament donen els diversos personatges a Mossèn, a Sebastià i a Tomàs? De «tu», de «vós» o de «vostè»? Per què?

Quin tractament dona Sebastià a Tomàs? I a Mossèn? I Tomàs, com tracta Sebastià? Per què?

d) Comenta el canvi de tractament que es produeix a la fi de l'acte segon, quan Marta revela a Manelic que l'amo Sebastià ha estat la seva deshonra. «MANELIC (*a Sebastià*): Vós! Oh!... Tu! (*Anant-se-li a tirar a sobre rabiós*) Lladre! Pillastre! Lladre! Lladre!»:

ESCENARI. EL LLOC I EL TEMPS

e) On transcorren els diversos actes? El primer acte, a _____; el segon, a _____ i el tercer a _____.

f) Esmenta alguns altres indrets on «sabem» que transcorren alguns dels episodis narrats d'aquesta història:

g) Quant de temps transcorre de l'inici al final de cada acte?

El primer acte: comença _____ i acaba _____

El segon acte: comença _____ i acaba _____

El tercer acte: comença _____ i acaba _____

h) Per saber el que dura la història, també hem de conèixer quant de temps queda amagat entre acte i acte:

Entre el primer i el segon actes transcorren _____ dies, i entre el segon i el tercer actes _____.

LA HISTÒRIA

i

Confegiu entre tots el relat oral de la història transmesa per l'obra. Organitzeu cronològicament els fets. Feu un relat coral integrat de manera que unes veus expliquin la part representada i unes altres, les parts narrades.

EL MITE DE LA TERRA ALTA

j) Quin dels personatges crea el mite de la terra alta? _____ .

k) Manelic, que descobreix la maldat de la gent, creu que el món és dolent, com li pregunta Nuri (pàg. 60)? Completeu la resposta del Pastor i comenteu-la: «El de la terra baixa, _____ ; que no ho era, no, el de la _____ . Sinó que potser no ho era perquè allà dalt no _____ ».

l) Segons Manelic (pàg. 62-63), hi ha una terra baixa més dolenta encara que el món rural on viu Marta? Quina?

m) El contrast entre els dos mons també apareix quan Manelic baixa enamorat a trobar Marta «com l'aigua _____ a ajuntar-se amb l'aigua de la _____, que diuen que és _____ !» (pàg. 85). Explica les connotacions d'amargant:

n) També a l'acte II, escena VIII, Manelic proclama: «no hi ha lleis d'ací baix, ni res que m'aturi perquè _____ m'han fet lliure» (pàg. 85).

o) La terra alta, però, no sols és un espai incontaminat i de llibertat natural, sinó també un lloc proper a Déu; per això, Manelic vol sentir-hi la confessió de Marta: «no ací baix, Marta, que el cel s'ha _____ amb lo baf de tantes _____, i Déu no et _____ ». És un indret purificador: «allà es _____ tot; que no és com aquí baix, on tot es _____ » (pàg. 86).

p) Marta, segrestada al molí, frisa per fugir amb el seu marit sempre muntanyes amunt (pàg. 105). Què espera trobar-hi?

q) Comenteu breument el sentit del títol de l'obra, *Terra baixa*:

IDENTIFICACIÓ DE SEBASTIÀ AMB EL LLOP

r) Manelic, arribat de la muntanya per casar-se, per un instant enyora els ramats que ha deixat i exclama: «Ai, Tomàs, sense jo, _____!» i pregunta «Doncs que no hi baixa per aquí _____?» (pàg. 30). I Xeixa li respon amb intenció: «Massa _____, reïra! Ja el veuràs, ja. _____ no t'ajuda!» (pàg. 31). A què es referia Manelic? A _____ ; i, Xeixa?

s) Com es va guanyar el duro tacat de sang, Manelic? (pàg- 49-50)

t) Comenta breument el final del primer acte. «MANELIC (*mig adormit i plorant*): Tot dorm a la jaça: i el llop no vindrà, no vindrà... no vin...» (pàg. 54). Quin sentit simbòlic pren la frase estratègicament posada abans de caure el teló?

u) La identificació explícita entre l'amo i el llop no es produeix fins a l'escena X del III acte, quan Manelic responent a Sebastià que l'ha amenaçat dient «És que jo també sé matar homes!» (pàg. 115) li respon tallant: «I _____!», referint-se a l'amo.

v) I l'obra s'acaba amb la repetició tres vegades del crit de Manelic:
« _____ » (pàg. 117).

ANOTACIONS

Per avaluar la comprensió de la lectura, us suggerim dues possibilitats:

- a) Reserveu algunes de les propostes dels apartats «Durant la lectura» i, especialment, «Després de la lectura».
- b) Utilitzeu el conjunt d'exàmens que trobareu a la pàgina següent i posteriors.

ANOTACIONS

Llengua catalana. *Terra baixa* d'Àngel Guimerà.

Prova amb llibre **A** (pàg. 1)

Cognoms:

Nom:

Curs: Grup: Faltes: Nota:

- 1 Fes una descripció de Xeixa (personalitat i caràcter, edat, rellevància social i ofici / rol dins l'obra; versemblança). (2 punts)

- 2 Quines parts de la història ens són conegudes fora de temps a l'acte 1? (2 punts)

- 3 Comenta breument el fragment de l'acte I (des del punt de vista del conjunt de l'obra): (1 punt)

MANELIC: Doncs que no hi baixa per aquí el llop, minyons?

XEIXA: Massa que hi ve, reïra! Ja el veuràs, ja. Si Déu no t'ajuda! (*Riu la gent mal-intencionadament...*).

Llengua catalana. *Terra baixa* d'Àngel Guimerà.

Prova amb llibre **A (pàg. 2)**

Cognoms:

Nom:

Curs: Grup: Faltes: Nota:

Fragment a comentar: acte 2, escena VIII

4 Trets de la llengua dels personatges. (1 punt)

5 Comenta el fragment, situant-lo en la perspectiva de qui coneix el conjunt de l'obra. (4 punts)

Llengua catalana. *Terra baixa* d'Àngel Guimerà.

Prova amb llibre **B (pàg. 1)**

Cognoms:

Nom:

Curs: Grup: Faltes: Nota:

- 1** Fes una descripció de Tomàs (personalitat i caràcter, edat, rellevància social i ofici / rol dins l'obra; versemblança). (2 punts)

- 2** Quines parts de la història ens són conegudes fora de temps a l'acte 2? (2 punts)

- 3** Comenta breument el fragment de l'acte II (des del punt de vista del conjunt de l'obra): (1 punt)

MANELIC (*aturant-se*): Que...! Que jo et tinc por? (*A l'aturar-se ell, ella canvia de cop plorant, perquè es quedi*).

MARTA: Parla'm! Insulta'm! Pega'm! Mes no te'n vagis! (*S'abraça als seus genolls, sanglotant*).

Llengua catalana. *Terra baixa* d'Àngel Guimerà.

Prova amb llibre **B** (pàg. 2)

Cognoms:

Nom:

Curs: Grup: Faltes: Nota:

Fragment a comentar: acte 1, escena XII

4 Trets de la llengua dels personatges. (1 punt)

5 Comenta el fragment, situant-lo en la perspectiva de qui coneix el conjunt de l'obra. (4 punts)

Llengua catalana. *Terra baixa* d'Àngel Guimerà.

Prova amb llibre **C (pàg. 1)**

Cognoms:

Nom:

Curs: Grup: Faltes: Nota:

- 1** Fes una descripció de Nuri (personalitat i caràcter, edat, rellevància social i ofici / rol dins l'obra; versemblança). (2 punts)

- 2** Caracteritza les actituds de Marta i Sebastià a l'encontre final: quines continuïtats i ruptures hi ha respecte al principi de l'obra? (2 punts)

- 3** Comenta breument el fragment de l'acte I (des del punt de vista del conjunt de l'obra): (2 punts)

MANELIC: Doncs pren tot això, pren-ho. Són vint-i-tres duros; guarda'ls. (*Recollint el mocador*).

MARTA: No..., no... Són teus; guarda'ls al... teu quarto... (*Senyalant lo quarto de la dreta*). Déu meu, si sembla un altre aquest home!

Llengua catalana. *Terra baixa* d'Àngel Guimerà.

Prova amb llibre **C** (pàg. 2)

Cognoms:

Nom:

Curs: Grup: Faltes: Nota:

Fragment a comentar: acte 2, escena VI

4 Trets de la llengua dels personatges. (1 punt)

5 Comenta el fragment, situant-lo en la perspectiva de qui coneix el conjunt de l'obra. (4 punts)

Llengua catalana. *Terra baixa* d'Àngel Guimerà.

Prova amb llibre **D (pàg. 1)**

Cognoms:

Nom:

Curs: Grup: Faltes: Nota:

- 1** Fes una descripció de Mossèn (personalitat i caràcter, edat, rellevància social i ofici / rol dins l'obra; versemblança). (2 punts)

- 2** Tomàs (acte 2, escena V) explica una mena d'exemple moral sobre la tafaeria de les dones. Trobes bé que l'apliqui per defensar Marta? Estàs conforme amb el seu contingut? Raona les respostes. (2 punts)

- 3** Comenta breument el fragment de l'acte III (des del punt de vista del conjunt de l'obra): (1 punt)

NANDO: Aquestos ho han sentit!

PERRUCA: Ells, prou.

JOSEP: Jo, com que tot avui sordejo...

Llengua catalana. *Terra baixa* d'Àngel Guimerà.

Prova amb llibre **D** (pàg. 2)

Cognoms:

Nom:

Curs: Grup: Faltes: Nota:

Fragment a comentar: acte III, escena VIII

- 4 Trets de la llengua dels personatges. (1 punt)

- 5 Comenta el fragment, situant-lo en la perspectiva de qui coneix el conjunt de l'obra. (4 punts)

Com que en els apartats de «Comprensió lectora» i en l'apartat «avaluació de la lectura» hi ha nombroses propostes, us suggerim de reservar-ne o utilitzar-ne alguna com a activitat de reforç o d'ampliació.

ANOTACIONS

LA MEVA OPINIÓ DE L'OBRA

Envia una carta ordenada, clara i raonada exposant la teva visió de *Terra baixa* al teu amic Albert, que ja coneix l'obra, però que s'hi mostra una mica crític.

Terra baixa és una obra teatral de gran intensitat dramàtica que pot donar molt de joc a l'aula.

LLENGUA I LITERATURA CATALANA

- § Lectura comprensiva i comentari de text a classe.
- § Lectura expressiva del text.
- § Possible lectura dramatitzada de l'obra.
- § Recitació d'algun dels monòlegs de Manelic o de Marta.

CIÈNCIES NATURALS

- § El llop.
- § El llop al nostre país al segle XIX i al segle XXI. Podeu consultar la Vikipèdia (<http://ca.wikipedia.org/wiki/Llop>) o un web de defensa d'aquest predador (<http://www.fundaciofauna.org/campanyallop.htm>).

CIÈNCIES SOCIALS

- § El caciquisme a la fi del segle XIX.
- § Les tensions socials al camp a la fi del segle XIX.
- § Les possibles connotacions nietzschianes del monòleg de Manelic [Marta!... Que vinguen!] (acte II, escena VIII, pàg. 85).
- § La mort de Sebastià: un acte de justícia o un assassinat passional.
- § La terra alta: un mite romàntic?

VISUAL I PLÀSTICA

- § Podeu fer un mural amb l'escenari de *Terra baixa* i un retrat dels personatges principals en vestit d'època (si teniu documentació a mà) o vestits com els pagesos moderns.

§ **Altres drames del cim literari d'Àngel Guimerà**

- × ÀNGEL GUIMERÀ: *Maria Rosa* (1894)
- × ÀNGEL GUIMERÀ: *La filla del mar* (1894)

§ **Poemes del final de la Renaixença**

- × MIQUEL COSTA I LLOBERA: *Lo pi de Formentor* (1875)
- × JACINT VERDAGUER: *Els dos campanars, dins Canigó* (1885)
- × JOAN MARAGALL: *L'oda infinita* (1888)
- × ÀNGEL GUIMERÀ: *Catalunya pobra mare* (18**)

§ **Obres teatrals obertes als nous corrents**

- × SANTIAGO RUSIÑOL: *L'alegria que passa* (1899)

ANOTACIONS

1) VOCABULARI DE TERRA BAIXA

abraonar	Tirar-se a sobre.
aconhortar	<i>col.</i> Conhortar, conformar, resignar.
amistançat, -ada	Amant.
amoixar	Acariciar, amanyagar.
angúnia	Inquietud, ànsia, sofriment.
àpala!	<i>dial.</i> Apa! Va!
avenir-se	Compenetrar-se.
baladrejar	Cridar, alçar la veu.
barb	Peix d'aigua dolça.
bassada	Quantitat d'aigua suficient (a la bassa) per moure el molí.
belar	Fer bells, fer el seu crit les ovelles.
bo!	Interjecció usada per aturar els cavalls.
botre	Saltar, fer salts.
bregar	Lluitar.
brètol	Pocavergonya.
bum-bum	Rumor, rebombori.
cabàs	Estri d'espart amb dues nanses per dur menjar; senalla.
cabdell	Bolic de fil o de llana debanat.
cana	Mesura de longitud que feia vuit pams.
cap	<i>loc.</i> Tirar pel cap que vulguis: fer el que vulguis.
captar	Demandar almoïna, demandar caritat.
casori	<i>col.</i> Casament.
cingle	Precipici, espadat, penya-segat.
clenxinar-se	Fer-se la clenxa, pentinar-se.
còdol	Pedra de riu ben arrodonida.
confondre	Fer avergonyir.
consumir	Desesperar.
cruixir	Cansar molt, baldar.
currucato	<i>cast.</i> Presumit.
daina	Mena de cérvol (molt ràpid).
daïxonses	Mot comodí per indicar qualsevol cosa.
damnar	Condemnar. Enfurismar.
delera	Deler, passió, ganes.
Déu	<i>loc.</i> Bé de Déu: gran quantitat.
Déu	<i>loc.</i> Déu hi faci més que nosaltres: ja no s'hi pot fer res.
Déu	<i>loc.</i> Déu vos guard. Salutació d'arribada.
doctrina	Catequesi. Classe de religió on s'ensenya el catecisme.
empaitar	Anar al darrere d'algú.
empolainar-se	Arreglar-se, posar-se elegant.
enclusa	Bloc de ferro sobre el qual es treballa el metall a cops de mall.
engiponar	<i>fig.</i> Manegar, arreglar a corre-cuita.
engreixar	<i>col.</i> Donar molt de gust.

ensinistrar	Ensenyar.
ensopir-se	Emmandrir-se, endormiscar-se.
entrebanc	Problema.
era	Espai aplanat on es batia el bat.
ermità, -ana	Qui viu en una ermita i en té cura.
esbravar-se	Desfogar-se.
escarnir	Imitar en to de burla.
escaure	Anar bé, posar-se bé.
esclafar	Aixafar.
esclafir	Fer el soroll sec de les xurriaques, d'un dret, d'una rialla...
esclofollar	Treure la clova de les nous, la tavella dels llegums.
escorranc	Còrrec, excavació produïda per l'aigua de la pluja.
escorxar	Matar i treure la pell.
esgavellar	Espatllar, desballestar.
espanyar	Forçar un pany.
espetarrellar	<i>dial.</i> Coure amb foc guspirejant.
espigar-se	<i>fig.</i> Fer-se gran.
espinyar-se	Quedar-se sense el que es desitjava.
estudi	Escola.
expressions	Salutacions, records.
fal·lera	Desig fort, ganes.
farcell	Paquet fet amb un mocador o drap.
feréstec, -ega	Esquerp, intractable.
ferum	Olor forta.
festejador	Qui festeja, qui fa la cort (a una dona).
fet	<i>loc.</i> <i>No haver-n'hi de fets:</i> no haver-hi manera.
flairar	Olorar.
floret	Conjunt de coses, persones, moments considerats els millors.
fona	Mandró, estri per tirar pedres.
fressa	Soroll, brogit continuat.
galindaina	<i>dial.</i> Dona molt eixerida.
garbell	Estri amb el fons ple de forats per separar coses de mida diferent.
gatzara	Cridòria, xerinola, gresca.
glever	Terreny herbat, herbei del prat.
haver	Aconseguir.
hisenda	Finca rural. Béns.
hom	<i>loc.</i> <i>Un hom:</i> una persona, jo.
indiot	Gall dindi.
isard	Mamífer remugant, semblant a la cabra, que viu als Pirineus.
jaça	Lloc tancat, a muntanya, on el ramat passa la nit al ras.
jóc	Lloc on dorm el ramat d'ovelles o l'aviram.
letxuguino	<i>cast.</i> Presumit.
lladruc	Crit d'un gos.
llar	Lloc d'una casa on es fa el foc a terra.
llengut, -uda	Que té molta llengua, que parla més del compte.

llescar	Tallar a llesques el pa.
lleure	Tenir l'avinentesa, vagar.
malícia	Mania, mala voluntat, rancúnia.
malviatge!	Exclamació de disgust.
mena	<i>loc. Perdre's la mena de:</i> acabar una nissaga familiar.
menar	Conduir, portar. Conrear un camp; pasturar un ramat.
mercè	<i>loc. Grans mercès:</i> moltes gràcies.
merèixer	<i>loc. per merèixer:</i> sense compromís matrimonial.
mes	Però.
mestralada	Vent fort de mestral (nord-oest).
minyó, -ona	xicot, noi jove.
mola	Pedra de molí per moldre el blat...
moltó	Mascle de l'ovella.
muller	Esposa.
nuvi, núvia	Qui està a punt de casar-se. Casat de nou.
Parenostre	Oració.
passera	Palanca, pedres que permeten de travessar un riu.
peça	<i>loc. Fer peça:</i> agradar, estar bé.
perdigot	Mascle de la perdiu. <i>loc.</i> Els ulls com un perdigot: plorant.
pillastrada	<i>cast.</i> Porcada, mala jugada.
pitrrera	Espai entre el pit i la roba que el cobreix.
pubilla	Hereva única d'una casa.
qui-sap-lo	Molt.
rabadà	Ajudant d'un pastor.
rebolcar-se	Donar toms, voltes, per terra.
reboll	Brot nou, rama.
rebuf	Paraula malagradosa.
rector	Capellà que té al seu càrrec una parròquia.
refè	<i>loc. col. En bona refè:</i> en bona fe.
resclosa	Paret al llit d'un riu per desviar l'aigua cap a un canal, molí...
roent	Calent fins al punt de tornar-se lluminós.
rost	Pendent, baixada.
ruc	Ase.
saltador	<i>loc.</i> Estar al saltador: estar a punt de començar una cosa difícil.
samarra	Peça de vestir que abriga la part superior del cos.
sanglotar	Plorar amb sanglots, amb sospirs.
sopluig	Aixopluc, lloc a cobert de la pluja.
sordejar	No sentir-hi prou bé.
tafanerot, -a	Qui vol descobrir el que no li importa.
terral	Que ve de terra.
tocar	<i>loc. Fer tocar campanes:</i> mostrar la seva alegria.
tolit, -ida	Invàlid.
toll	Bassal.
tomb	Volta.
totxorrot, -a	Totxo, curt, bona fe.

trapassar, -a	Tafaner, entremaliat.
trenc	Esquinçament de la pell.
trescar	Caminar, treballar afanyosament.
tripijoc	Embolíc, escàndol.
udol	Crit del llop.
unglejar	Clavar les ungles.
urc	Orgull.
veiam	<i>col.</i> Vegem, a veure.
ves	Veges, mira.
vió	Llista o ratlla de color diferent.
xuclador	Remolí que atreu cap al fons.
xup, -a	<i>dial.</i> Trist.

2) LA LLENGUA DELS PERSONATGES

El rei Felip V a través dels Decrets de Nova Planta (1707-1717) i d'un seguit de normes i recomanacions a les autoritats va començar un atac frontal de la monarquia espanyola contra el català per substituir-lo pel castellà en la documentació privada i oficial, en la justícia, en l'ensenyament, en el teatre, en la predicació...

Durant la segona meitat del segle XIX el moviment de la Renaixença va aconseguir que el català recuperi presència en la literatura (poesia, narrativa, teatre) i que comenci a utilitzar-se a la premsa. Fins i tot es planteja seriosament al Govern espanyol l'oficialitat del català; però després de gairebé dos segles de persecució de la llengua no hi havia normativa: mancava una ortografia compartida, no existien criteris gramaticals o lèxics clars. Llavors havia esclatat la polèmica sobre el model de llengua formal i culta: els uns defensaven el «català que ara es parla», altres preferien una llengua més artificiosa, menys barcelonina i més lligada a la tradició literària.

Àngel Guimerà, que pretén que els seus personatges parlin com les persones reals, es decanta pel «català que ara es parla». Aconsegueix un llenguatge planer, viu, popular i, alhora, molt digne.

Dialecte utilitzat: català central

Tant al Vendrell com a Barcelona Guimerà havia après el dialecte propi de la zona, el català central de l'època, que també usaven els seus personatges. Vegem-ne alguns trets:

a) Conservació, a vegades, de l'article *lo* (acabat de substituir a molts indrets pel més modern *el*); a voltes podria donar un toc rural:

JOSEP: D'ell era *lo* ramat que guardava.

b) Conservació parcial, amb certs verbs, del subjuntiu present en *-a* (*sigu*, *digu*, *respongues*, *visquen*...), acabat de substituir per les formes en *-i* (*tornis*).

c) Ús arcaïtzant, però viu en alguns llocs, de pronoms personals en forma plena:

PEPA: Què *te* deia jo, Antònia?

MANELIC: Sembla que avui *nos* casem tots aquí.

d) Reforçament de la preposició **a** davant de vocal:

JOSEP: Li buscava un marit **an** aqueixa.

MANELIC: Li pregunta si em volia **an** a mi.

e) Certes construccions castellanitzants, presents també en altres zones:

NURI: Me veig venir pel camí de baix **a** l'hereu Sebastià i **a** la Marta. (CD)

XEIXA: La casa a fi **de** que la gent no enraoni ('a fi que').

MARTA: Ara ho veig, ara, **lo** desgraciada que sóc ('com en sóc, de desgraciada').

f) Certs castellanismes molt estesos:

MANELIC: **Bueno**... doncs jo el beso.

JOSEP: Perquè no **s'enteri** de res ('s'adoni').

Registre utilitzat: el col·loquial

Els personatges usen un registre col·loquial molt contingut. Un major realisme hauria dut els personatges a usar expressions grolleres, algun reneç o alguna blasfèmia. Vegem-ne alguns trets:

a) Tendència a les oracions curtes i abundor d'oracions interrogatives i exclamatives:

SEBASTIÀ: I tu què t'has pensat? Si jo d'això en dispo! Jo, jo en dispo!

b) Presència freqüent d'exclamacions i d'interjeccions:

XEIXA: **Bo!** Les d'aquí al costat!

c) Ús d'unitats comunicatives no oracionals (sovint amb exclamacions i interjeccions):

XEIXA: Se va casar; **i té, viudo als quatre dies**. El Nando és solter, **i... res**.

MARTA (a part): El Mossèn! Oh, Déu meu! ('Arriba Mossèn: tot està perdut')

d) Abundor de vocatius:

PEPA: **Xeixa**, doncs que es casa?

e) Abundància de pronoms i de formes verbals de 1a i 2a persona:

SEBASTIÀ: Perquè aquí **jo** sóc l'amo com abans. De **tu**, i de tot, i d'ella! D'ella!

f) Oracions interrogatives totals començades amb *que*:

XEIXA: Doncs **que** us caseu o no vosaltres?

g) Abundància de construccions intensificadoras:

PEPA: És que jo he sentit a dir que és un **totxorrot**.

MANELIC: Prou i **reprou** [...] si hi havia dona que em volgués.

PEPA: I **que en** deveu tenir **de** verí al cos.

MARTA: **Ara** ho veig, **ara** lo desgraciada que sóc.

h) Abundor de pronoms febles pleonàstics i de tematitzacions:

XEIXA: Té: i que **li** amargui **a l'amo**.

XEIXA: I **al vell li** va donar, perquè el portés, **aquest molí**.

i) Recurs a oracions inacabades:

PEPA: Lo molí tocant a casa, i si nosaltres no vinguéssim... Oi, Xeixa?

j) Abundància d'oracions juxtaposades i d'incisos:

PEPA (crident): Som les Perdigones. Surt. (Oració + oració).

XEIXA: I el Sebastià... **m'enteneu?**, els va fer quedar els dos en aquestes terres.

k) Recurs sovintejat a la coordinació:

XEIXA: Se va casar; i té, viudo als quatre dies. El Nando és solter, i... res.

l) Ús d'oracions subordinades de tipus molt simple:

PERRUCA: [...] Un minyó, **que** ell l'ha tret i es diu Manelic.

NURI: Dignes, digues, **que** és més bonic això! ('perquè')

m) Recurs a mots col·loquials (inclosos els barbarismes reconeguts):

TOMÀS: S'ha posat a saltar com... com una **deixonces**.

n) Utilització de paraules amb sentit col·loquial:

PEPA: Hi anirem al casament, mal que tots **se rebentin**.

o) Ús de locucions, dites i maneres de dir populars:

XEIXA: Que si no es casa la Nuri [...] **se'n perdrà la mena**, dels Perdignons.

MANELIC: I **com una daina** que he vingut corrent.

NURI: Ves, **el conill ho diu a la llebre** ('el company ho explica al company').

ANOTACIONS

3) COMENTARIS DE TEXT

El comentari d'algunes de les escenes culminants és una eina important per a la comprensió de l'obra mentre es va llegint. El professor pot decidir de prescindir d'algun comentari (potser del quart) o decidir eliminar, reformular o substituir alguna de les preguntes.

Comentari 1 / Escena I de l'acte I (situació, ambient, personatges)

1. Quins tipus diferents de lletra s'utilitzen? Per a què es fa servir cada un? Com es distingeixen el text principal (dit pels personatges) i les acotacions (instruccions per a la representació)?
2. A quina època se situa l'acció? On ocorre? Quina idea principal ha de transmetre el decorat? Ha de ser gaire intensa la decoració? Per què?
3. Quins personatges hi ha en escena? Quines feines fan? Els importen gaire? Quina intenció real mostren? En quines frases es mostra?
4. Com sembla ser el moliner? I les Perdigones? Quina de les dues mostra un caràcter més dominant?
5. Els personatges usen el llenguatge que els és propi? Busca algunes frases típicament col·loquials i descriu alguns trets propis d'aquest registre presents al text [oracions breus, exclamacions i interjeccions abundants, locucions i dites populars... (Consulta l'apartat 2 de l'Apèndix)].
6. En quines parts dividirieu aquesta escena? Posa-hi uns títols que les descriguin amb exactitud.
7. Quin deu ser l'objectiu dramàtic (o teatral) d'aquesta primera escena?
8. Quina impressió t'ha causat aquest començament de l'obra?

Comentari 2 / Escena XII de l'acte I (plantejament)

1. Resumeix en poques paraules el que ha ocorregut fins abans de començar l'escena.
2. Fent una ullada als blocs de text, en quines dues parts dividirieu aquest fragment? Per què?
3. Llegeix atentament el relat de la mort del llop. Què representa el llop a la terra alta? El pastor vacil·la abans d'enfrontar-s'hi? El combat s'explica com una lluita heroica? Creus que aquest episodi pot esdevenir simbòlic? Per què?
4. El llenguatge de Manelic és simple, directe, primari, però efectiu. Com disposa els elements de la narració? Com es val dels recursos del llenguatge col·loquial (exclamacions, interjeccions, locucions, frases curtes juxtaposades o coordinades, ús de pronoms personals de primera i segona persona, repeticions...)?
5. Fins a quin punt el relat de Manelic és eficaç de cara a Marta? Per què?
6. En el diàleg posterior, quins temes es plantegen aquella nit de noces? Com es pren Manelic el que li diu Marta?
7. Descriu les vacil·lacions i els canvis de sentiments dels personatges. Fixa't si els coneixes pel text principal o per les acotacions.

8. Quins elements aporta a l'obra aquesta darrera escena de l'acte primer?
9. Exposa la teva visió d'aquesta escena XII mirant de valorar, sintetitzar i ordenar les observacions que heu fet.

Comentari 3 / Escena IV de l'acte II (Marta)

1. Quins personatges hi ha en escena? Mirant la llargària del text de cada un, digues qui porta la iniciativa i qui es limita més aviat a escoltar. En què es veu, fins i tot sense llegir-ho?
2. De què parla Marta? Què ha provocat aquestes confessions seves? De què l'han acusada?
3. Quines són les idees clau de l'autodefensa de Marta? En quins fets de la seva vida pren suport?
4. Marta és un personatge que es fa a si mateix o va a remolc de la seva pròpia història? Quins fets l'han condicionada?
5. Marta és refusada per la societat en què viu? N'és conscient? Té cap suport moral en ningú? Què ha començat a canviar en ella?
6. Marta aconsegueix el seu objectiu envers Tomàs? Aquesta commiseració que li demana, la hi atorga ja el públic? Com se l'ha guanyada?
7. Què dóna profunditat humana a la trama: les actituds fixes de Sebastià i de Manelic o el món intern turmentat i en evolució de Marta? Per què?
8. Per què Àngel Guimerà deu posar aquestes confessions de Marta al segon acte? Quina funció fan respecte al desenvolupament de l'obra?

Comentari 4 / Escenes X i XI de l'acte II (nus)

1. Què ha ocorregut –què ha canviat– entre Manelic i Marta en l'escena VIII? Què projecten de fer? Per quina raó?
2. On s'esdevenen els fets? Quina part del dia és: matí, migdia, tarda, vespre o nit? Quins personatges nous irrompen en l'escena IX? En quina mesura l'arribada de Mossèn anuncia l'arribada de l'amo? Quin personatge ho copsa? Com reacciona? Per quin motiu et sembla que Guimerà devia fer que Sebastià hagués trigat tant a presentar-se?
3. Amb quins ànims arriba Sebastià? Per què? Com rep el projecte de Marta i Manelic? Li ve de nou? Ho podia haver sospitat?
4. Per quina raó entren més personatges a l'escena X?
5. Com reacciona Manelic davant de la bufetada que li venta Sebastià i davant la revelació que ell era l'amant de la seva esposa? Quin canvi d'actitud es produeix envers l'amo? Com s'exterioritza? Li perd el respecte? D'on extreu la força? Què ha canviat en ell des que ha arribat?
6. El diàleg és ben viu. Què fa que ho sigui tant? Les frases són llargues? El llenguatge és col·loquial o bé literari? En què ho podem constatar?
7. Quins trets romàntics o realistes pots descobrir en les escenes IX i X? I l'escena VIII, quin caire pren: romàntic o realista? Raona la resposta.
8. En què progressa l'acció en les escenes que comentem? Què hi aporten?

9. Ha conclòs el nus. Quins desenllaços versemblants queden oberts a partir de la situació en què es troba l'acció? Què opinaries, durant l'entreacte, si estiguessis entre el públic envoltat dels teus amics? Rumia-hi una mica i conta breument el «teu» final.
10. Ordena les teves idees sobre aquestes dues escenes i exposa-les de forma clara i raonada. Explica les conclusions a què has arribat.

Comentari 5 / Escenes X i XI de l'acte III (desenllaç)

1. Com havia quedat plantejat el conflicte a la fi del segon acte?
2. Què ha fet cada un dels personatges principals al llarg del tercer acte fins a l'escena IX inclosa? Les seves actuacions què han aportat de nou a la trama?
3. On ocorre l'acció en començar l'escena X? Quina part del dia és? Quins personatges hi intervenen?
4. Era inevitable l'enfrontament entre Manelic i Sebastià? Per què? Com n'ha creat l'expectativa Guimerà? L'entrada oportuna del pastor és justificada per la mateixa obra o és una solució ploguda del cel?
5. Quines són les primeres reaccions de Sebastià: sorpresa, por? Amenaça, pacte? Plantar cara, fugir, demanar ajuda? Com es presenta, en canvi, Manelic?
6. Com justifica Manelic la mort de Sebastià? Per què l'identifica amb el llop? És una idea nova?
7. Per què diu que se'n torna a la terra alta? Per què fuig de la terra baixa?
8. En quines parts dividiries aquest fragment? Quins títols els posaries? Quins elements fan progressar la trama?
9. Quina creus que és la idea central d'aquest fragment? Què reivindiquen desesperadament els dos protagonistes enfront de l'antagonista?
10. Aquest final és revolucionari des d'un punt de vista social o sols representa un acte de legítima defensa davant del tirà?
11. Resumeix, en una seixantena de paraules, els aspectes clau de l'obra i dóna'n el teu parer raonat.

ABANS DE LA LECTURA

L'autor

Infància i joventut

- 1) Naixement. Any: 1845. Lloc: Santa Cruz de Tenerife.
- 2) Els pares eren casats? No. Això era ben vist a Catalunya? No. Esmenta algun personatge de les seves obres que pateixi refús social a causa d'un estigma relacionat amb els seus orígens: Marta (*Terra baixa*), Saïd (*Mar i cel*), Marcó (*En Pólvora*).
- 3) Als vuit anys la família es trasllada a viure al Vendrell, on va aprendre a parlar en català. Cap als quinze anys, Guimerà ja se sent plenament integrat i es converteix al catalanisme militant.
- 4) L'any 1870 la família Guimerà es trasllada a Barcelona.

El poeta

- 5) El 1871 és un dels cofundadors de la revista *La Renaixença*.
- 6) El 1875 escriu el notable poema «Indíbil i Mandoni»; però el reconeixement com a gran poeta li arriba l'any 1877 quan guanya els premis dels Jocs Florals amb tres poemes (entre ells «L'any mil») i és coronat Mestre en Gai Saber.
- 7) Guimerà va ser considerat un dels grans poetes, com Jacint Verdaguer.
- 8) La facilitat per compondre poemes narratius o èpics li va facilitar que pogués escriure més endavant drames romàntics (llavors en vers).

El dramaturg. La tragèdia romàntica

- 9) Guimerà va estrenar la seva primera obra, *Gala Placídia*, l'any 1879.
- 10) La tragèdia romàntica de Guimerà abandona els temes històrics catalans per altres trets de la tradició històrica europea. L'obra més significativa d'aquest període va ser *Mar i cel*, que va ser traduïda a diverses llengües.

La plenitud del drama (1890 – 1900)

- 11) A la darrera dècada del segle XIX Guimerà inicia un període de plenitud. Aborda temes més quotidians. Els tracta en prosa i en un to menys solemne.
- 12) Guimerà, que ha assimilat elements romàntics i realistes, crea un estil propi que li proporciona grans èxits com: *Maria Rosa* (1894), *Terra baixa* (1897) i *La filla del mar* (1900).

Intents modernistes

- 13) El 1904, proposen Àngel Guimerà per al premi Nobel de literatura. L'autor havia trobat un llenguatge teatral realment eficaç; però tem estar «antiquat» i fa provatures modernistes; però ell no acaba de trobar-hi el seu lloc.
- 14) Malgrat el declivi és considerat un mite vivent i el 1909 li fan un gran homenatge que aplega multituds.
Darrera etapa: retorn als orígens
- 15) Vist el fracàs de les provatures, vol tornar al teatre del segle XIX que tants èxits li havia donat.
- 16) Va morir el 1924. El seu enterrament va ser una gran manifestació de dol popular.

L'argument

- 1) Els personatges del triangle amorós de l'obra són el pastor Manelic (protagonista), l'amo Sebastià (antagonista) i Marta, que havia hagut de mantenir relacions íntimes amb l'amo Sebastià.
- 2) Sebastià trama el casament de Marta amb Manelic per fer creure que tot s'ha acabat entre ell i la noia. Així ell, que té les terres hipotecades, podrà casar-se amb una pubilla rica; però pensa continuar les relacions amb Marta (encara que ella sigui l'esposa de Manelic).
- 3) Manelic, un pastor senzill de la terra alta, incontaminada, es casa enamorat, sense sospitar que el mal corca la terra baixa. Aviat veu que hi ha un altre home i el busca per enfrontar-s'hi. No s'adona que qui l'ha enganyat és l'amo Sebastià.
- 4) Marta, envilida per la relació forçada amb Sebastià, troba en l'amor de Manelic la força per esdevenir lliure i trencar la dependència que l'encadenava a Sebastià.
- 5) Marta, decantada vers l'amor sincer del seu marit, recupera la seva dignitat, s'enfoca amb el tripijocs de l'amo i així propicia el desenllaç del drama amb la mort de Sebastià a mans de Manelic, que crida: «He mort el llop!»

Ressò de *Terra baixa*

- 1) Visiteu el web de Vikipèdia en català sobre *Terra baixa* i responeu les preguntes:
 - a) Completa la llista d'idiomes a què s'ha traduït l'obra: alemany, anglès, castellà, esperanto, hebreu, holandès, italià, jiddisch, polonès, rus, serbi, sicilià, suec i txec.
 - b) *Tierra baja*, *Marta Of The Lowlands* i *Tiefeland* són títols de pel·lícules basades en *Terra baixa*. Quantes se n'han rodat entre Espanya, Argentina, Estats Units, Alemanya i Mèxic? Vuit.
 - c) Escriu dues òperes basades en *Terra baixa*: La Catalane i Tiefeland.
 - d) Què et fa pensar que l'obra de Guimerà va «arrasar»? Primer, les presses per estrenar-la a Madrid, en castellà; després, el monument a Manelic a Barcelona, que ha inspirat dues òperes i vuit pel·lícules.
- 2) Aneu a <http://www.lavanguardia.es/hemeroteca/index.html>, l'hemeroteca de *La Vanguardia*, i un cop al web, indiqueu la data i escriviu a la zona de cerques «Guimerà». Busqueu un parell dels fets següents i comenteu-los:
 - a) Estrena de *Tierra Baja* a Madrid (27.11.1896).
 - b) Crítica madrilenya a *Tierra baja* (30.11.1896).
 - c) Estrena de *Terra baixa* a Tortosa (8.2.1897).
 - d) Estrena de *Terra baixa* a Barcelona (11.5.1897).
 - e) Crítica de l'estrena de *Terra baixa* (15.5.1897).
 - f) Mort d'Àngel Guimerà (19.9.1924).

Exercici obert.

- a i b) L'estrena de *Tierra baja* obté un bon èxit de públic, però els crítics hi mostren certes reticències (possiblement dels elements de caire romàntic).
- c, d i e) Hi ha èxit de públic, però la crítica posa en qüestió aspectes de l'obra i de la interpretació.
- f) Es pot palpar la importància simbòlica que tenia Guimerà.

3) Feu una cerca a <http://www.lavanguardia.es/hemeroteca/index.html>, l'hemeroteca de *La Vanguardia*. No marqueu cap data i escriviu «Terra baixa».

- a) A quantes notícies apareix des de l'estrena fins als nostres dies? 1.822 o més ja.
- b) De quantes representacions es deu donar notícia, a cop d'ull? 1.700, pel cap baix.
- c) Si només aparegués al diari una de cada cent representacions, voldria dir que l'obra es deu haver representat més de 170.000 vegades.

4) Sabíeu que Manelic, el protagonista de *Terra baixa*, va ser tan famós que fins i tot té un monument a Barcelona des de principis del segle xx?

Torneu a <http://www.lavanguardia.es/hemeroteca/index.html>, l'hemeroteca digital de *La Vanguardia*, i indiqueu la data del gran homenatge a Guimerà (24.5.1909) i escriviu «Guimerà» a les cerques. Fullegeu les dues pàgines de la crònica:

a) A quina plaça de Barcelona se celebra l'homenatge? A la plaça de Catalunya de Barcelona.

b) A quina hora comencen a passar davant Guimerà les entitats i persones que li reten homenatge? Deu del matí. A quina hora s'acaba la desfilada? Passades les dues de la tarda.

c) Van fer els discursos de l'alcalde de Barcelona el Sr. Bastardas i l'il·lustre dramaturg Ignasi Iglesias. Es clou l'acte amb el cant de l'«Himne a Guimerà», amb música d'Enric Morera.

d) A la tarda es va inaugurar, a Montjuïc, l'estàtua a Manelic.

e) Al vespre, al Saló de Cent de l'Ajuntament es va celebrar una vetllada literària en honor de Guimerà.

f) On es pot admirar, encara avui dia, l'estàtua de bronze de Manelic? Als jardins Manelic de Montjuïc (<http://sos-monuments.upc.es/es/cat/manelich.htm>).

5) Si va ser tan popular, Àngel Guimerà deu tenir un carrer dedicat a la vostra població. Comproveu-ho, doncs, i busqueu-ne informació.

a) Existeix un «carrer Àngel Guimerà»? Exercici obert.

b) A quina barriada es troba? Exercici obert.

6) Si a la vostra població hi ha o hi havia hagut algun teatre, grups de teatre (aficionats o professionals) o arxiu municipal, planifiqueu una recerca per documentar algunes de les vegades que s'hi ha representat *Terra baixa*. Exercici obert.

Eines per llegir i comprendre *Terra baixa*

7) Podeu explicar el significat de les dues paraules subratllades? «TOMÀS: ¿Sabeu què picaven sense parar mai aquells dimonis en aquelles encluses tan renegroses i roentes?» Consulteu-ne el significat al *Vocabulari de Terra baixa* de l'Apèndix.

enclusa: Bloc de ferro sobre el qual es treballa el metall a cops de mall.

roent: Calent fins al punt de tornar-se lluminós.

8) Amb el llibre de *Terra baixa* a les mans, responeu les preguntes següents:

a) Quants tipus de lletra diferents trobem al text d'una obra de teatre? Tres (rodona, cursiva i versaleta).

b) Com s'anomenen en una peça teatral les notes explicatives referents a la disposició de l'escena, al moviment dels personatges, etc.? Acotacions.

c) Com s'indiquen en el text les acotacions? S'escriuen entre parèntesis i amb lletra cursiva o itàlica.

- d) Per a què es fa servir la versaleta (per exemple: MANELIC)? Per indicar el text que diu cada personatge.
- e) El text principal (el que diuen els personatges) s'escriu amb lletra rodona o estàndard.
- 9) Cerqueu una fotografia d'un teatre o dibuixeu-lo i indiqueu-hi amb lletra clara on són l'escenari, el teló, el coverol, la platea, la llotja, el primer pis i el galliner. Exercici obert.
- 10) Per parlar d'una representació teatral és útil conèixer la terminologia. Cerqueu a quin d'aquests elements correspon cada definició (camerino, bateria, tramoia, decorat, bambolina i bastidor):
- a) Bambolina: Banda de tela o paper pintada que, penjada del sostre d'un escenari, forma part d'una decoració que figura un sostre, branques, el cel...
- b) Bastidor: Tela pintada fixada en una armadura de fustes i llistons, col·locada a dreta o a esquerra de l'escenari formant part d'un decorat teatral.
- c) Bateria: Sèrie de llums a la vora anterior del pla de l'escenari.
- d) Camerino: Cambra destinada als actors per vestir-s'hi, reposar-hi...
- e) Decorat: Conjunt d'elements pictòrics, plàstics, arquitectònics, etc., que figuren al lloc de l'acció en una representació de teatre, en una filmació...
- f) Tramoia: Mitjà o conjunt de mitjans mecànics emprats en el teatre per fer els canvis de decorat, els efectes especials, etc.
- 11) Dibuixeu amb tot detall l'escenari de *Terra baixa*, d'acord amb la descripció minuciosa que trobem en l'acotació inicial del primer acte. Exercici obert.
- 12) A punt de començar la lectura de l'obra, amb tot el que ja saps, quina impressió prèvia et fa *Terra baixa*? Quines expectatives t'ha generat?
Exercici obert.

Quan acabis de llegir el llibre, torna a aquesta pàgina i comprova la teva intuïció.

Vegeu les propostes de comentari de text a l'apartat 2 de l'Apèndix.

Acte primer (plantejament)

a) Per saber la importància de cada personatge, ompliu la graella marcant amb una "x" els personatges en escena i amb una "a", els només al·ludits:

Acte primer. Personatges i escenes												
Personatges	Escenes											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Marta	A	A	X	X		A	X	X	X	A		X
Pepa	X	X	X		X	X	X		X			
Nuri	A	X	X		X	X	X		X			
Antònia	X	X	X		X	X	X		X			
Manelic				A	A	X		A	X	A	A	X
Sebastià	A	A		A	A	A	X	X	X	X	X	X
Tomàs		A	A		X	X	X		X	X	X	
Mossèn							X		X		X	X
Josep			A			X	X		X			
Xeixa	X	X			X	X	X			X	X	
Nando	A		A			X	X		X			
Perruca			A			X	X		X			
Pagesos i pageses						X	X					

Quins són, doncs, els personatges més importants? Sebastià, Marta i Manelic. De quins sentim parlar abans que apareguin en escena? De Marta, Sebastià, Nuri, Tomàs, Manelic, i també de Josep, Nando i Perruca.

b) A l'escena I, Xeixa canta una cançó tradicional. Quina és? «A la vora de la mar hi ha una donzella». Mireu de buscar-la per escoltar-la.

c) Els personatges s'expressen en un català col·loquial ben viu. Observeu el llenguatge usat en els diàlegs de l'acte III (podeu ajudar-vos de l'apartat 3 de l'Apèndix); després, indiqueu-ne quatre trets característics: Exclamacions (Té: si ve de les moles!), oracions inacabades (I nosaltres que ens pensàvem...), oracions subordinades senzilles (Vejam què ens dirà quan ens vegi), vocatius i repeticions (Marta! Marta!), abundor de primeres i terceres persones (Veuràs: tant és que facis com que no facis, que hi vindrem al casament), imprecacions (Pocavergonya!)...

d) Indiqueu, dos fets importants per a la història coneguts a través del relat que en fan els personatges, no pas perquè es representin a l'escenari: la cerca de Sebastià per trobar un marit per encolomar-li Marta (escena III), encontre previ entre Marta i Manelic (III), maquinació perquè Manelic arribi just abans del casament perquè no s'as-

sabenti de res (III), el «prometatge» amb Marta a la muntanya (VI), l'arribada de Marta a les terres de Sebastià (VIII), Sebastià és l'amistançat de Marta (X), Manelic ha mort un llop (XII).

e) A l'escena VI, la gent riu sovint sentint Manelic? Sí. A qui fa realment gràcia? A la Nuri. Per què? Perquè és una nena innocent. Qui riu maliciosament? Tota la resta de gent. Per què? Perquè fan befa de Manelic, que, innocent, creu que fa un gran casament amb una noia excepcional (i tot gràcies a la bondat de l'amo Sebastià).

Acte segon (nus)

a) Marqueu amb una "x" els personatges en escena i amb una "a", els només al·ludits:

Acte segon. Personatges i escenes										
Personatges	Escenes									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Marta	A	X	X	X	A		X	X	X	X
Pepa	A				X	X	X			X
Nuri	X	X	A							
Antònia	A				X	X	X			X
Manelic	X	X	A		A	X	X	X	X	X
Sebastià	A		A	A	A				X	X
Tomàs				X	X					
Mossèn	A				A		A		X	X
Josep	A				X	X	X			X
Xeixa							A	A		
Nando	A				X	X	X			X
Perruca					X	X				X
Pagesos i pageses										

A més de Manelic, Marta i Sebastià, quins personatges són els més presents al II acte? Els Perdigons (Pepa, Antònia, Josep i Nando).

b) En quin sentit es pot dir que Nuri estima Manelic? És una nena que admira el pastor i sent pena de com el tracten. Aquest afecte mutu molesta Marta? Sí. Com fa evolucionar els sentiments de Marta? Li recorda la història d'ella amb Sebastià i l'engelseix (voldria estar al seu lloc, més privilegiat).

c) De qui ha estat la perdició Marta, segons Tomàs, al principi de l'escena IV? De Sebastià. Però com es comença a treure l'estigma de mala dona, Marta? Explicant el seu trist destí, que l'havia deixada, indefensa, en mans d'un home sense escrúpols com Sebastià.

d) D'on treu forces Marta per començar a afrontar la seva situació (trençar amb el seu passat i reparar el mal fet)? De l'amor de Manelic: per primera vegada té alguna cosa seva i se sent algú (la dona de Manelic).

e) A l'escena V, Tomàs explica un exemple moral per defensar Marta. Trobeu bé que ho faci? Sí. Esteu d'acord amb el contingut de la moralitat? No. Per què? Usa el vell tòpic que les dones són unes xerrameques.

f) L'aigua tradicionalment ha estat símbol de purificació. A l'escena V, apareix un altre símbol de purificació: la sang; per això, Marta està contenta quan Manelic la fereix al braç.

Acte tercer (desenllaç)

Acte tercer. Personatges i escenes											
Personatges	Escenes										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Marta	A	A	A			X	X	X	X	X	X
Pepa		X	X		X	X					X
Nuri					X	X	X				
Antònia		X	X		X	X					X
Manelic	A		A		A	A	A	A		X	X
Sebastià	A		X	X			A	A	X	X	X
Tomàs											
Mossèn	A			X							
Josep	X	X	X		X	X					X
Xeixa											
Nando	X	X	X		X	X					X
Perruca	X	X	X		X	X					X
Treballadors					X						X

a) Quins personatges més apareixen sense arribar a sortir en escena? La guàrdia civil (escena I) i el pare de la pubilla Sala (escena III).

b) Sembla que els treballadors de Sebastià canviïn d'actitud envers ell a les escenes I i III? Sí. Què fa que s'adonin del seu comportament servil? El dolor causat a Marta i Manelic i la injustícia en contra d'ells per una actuació caciquil. Davant de Sebastià, però, són capaços de defensar el que creuen just? No. Per què? Ell és amo i senyor de les terres que conreen i de les cases on viuen.

c) Quina funció deu tenir la irrupció de Mossèn al molí a l'escena IV, quan Sebastià exigeix que li duguin Marta? Retardar l'inevitable encontre entre ells dos? Remarcar la situació desesperada de Sebastià? Què us en sembla? Per una banda, fa veure la

situació crítica de l'amo; però, per una altra, ajorna l'encontre entre una Marta que cerca la seva dignitat i un Sebastià cada cop més encegat.

d) L'entrada de Nuri a l'escena V preludeja l'aparició imminent de Manelic, injustament foragitat? Sí. Quina explicació lògica tenen les veus que ha sentit? Les veus fonades que la criden i l'espanten són les de Manelic.

e) Comenteu les darreres paraules de Manelic, a la fi de l'escena XI i de l'obra: «He mort el llop! He mort el llop! He mort el llop!» Quan Manelic es vanagloria de ser la defensa contra els atacs del llop, Xeixa ja li anuncia que per allà hi ronda una altra mena de llop. Després de la confessió de Marta, Manelic ja sap qui és el lladre i veu com l'allunya de la seva dona. Després torna per recuperar el que és seu i per matar el llop.

DESPRÉS DE LA LECTURA

Dramatis personae (els personatges)

a) Feu una descripció dels personatges principals (personalitat i caràcter, edat, rellevància social i ofici; rol dins l'obra; evolució psicològica; versemblança). Us hi pot ajudar l'article *Terra baixa* de la Vikipèdia en català:

Manelic: home jove, noble, senzill, valent i una mica mal geni. És el pastor capaç d'enfrontar-se al llop, que per amor s'ha convertit en moliner. Tot i no dur, al principi, la iniciativa dels fets és el protagonista; descobreix el mal, s'hi enfronta i vol tornar a la terra alta. És un personatge d'una gran força.

Marta: dona jove, marcada pels seus orígens obscurs i pel seu paper d'amistançada de l'amo. És l'eix passiu del triangle amorós. El casament enganyós li fa descobrir la maldat de Sebastià i l'amor de Manelic. La dona sense autoestima esdevé una ferma defensora de la seva dignitat i del seu amor. És un personatge creïble.

Sebastià: hereu escampa, ja no tan jove, que dilapida els seus béns i envileix els seus treballadors. És egoista, dominador, covard i fals. És l'antagonista, un personatge més aviat pla. És l'encarnació dels vicis de la terra baixa.

b) Feu una descripció breu dels personatges següents:

Pepa i Antònia: dones ja no tan joves, tancades en un entorn rural asfixiant. Sembla que només les mogui la taffereria.

Nuri: criatura innocent, com el protagonista, que pateix el drama de Manelic sense acabar de comprendre què passa. Contrapunt fresc al gruix dels personatges.

Tomàs: pastor i pagès retirat, participa de la trama per l'afecte que li té el protagonista i pel seu càrrec. La seva bonhomia propicia la confessió de Marta.

Xeixa: moliner d'una trentena d'anys, que és l'únic capaç de denunciar el joc brut de Sebastià, encara que sigui perdent la feina.

Mossèn: majordom, persona de confiança de Sebastià. Està al servei dels seus desigs.

c) Quin tractament donen els diversos personatges a Mossèn, a Sebastià i a Tomàs? De «tu», de «vós» o de «vostè»? De «vós». Per què? A Sebastià i a Mossèn, pel respecte degut a l'amo, al poder; a Tomàs, per la seva edat. Quin tractament dóna Sebastià a Tomàs? De «vós». I, a Mossèn? De «tu». I Tomàs com tracta Sebastià? De «vós». Per què? Els papers socials a la societat rural estaven molt jerarquitats.

d) Comenta el canvi de tractament que es produeix a la fi de l'acte segon, quan Marta revela a Manelic que l'amo Sebastià ha estat la seva deshonra. «MANELIC (a Sebastià): Vós! Oh!... Tu! (Anant-se-li a tirar a sobre rabiós) Lladre! Pillastre! Lladre! Lladre!»: Manelic tractava Sebastià amb gran respecte, perquè era qui regia aquell petit món; però en descobrir qui és realment canvia d'actitud i li parla de «tu».

Escenari. El lloc i el temps

e) On transcorren els diversos actes? El primer acte, al menjador del molí; el segon, al menjador del molí i el tercer al menjador del molí.

f) Esmenta alguns altres indrets on «sabem» que transcorren alguns dels episodis narrats d'aquesta història: Barcelona, on havia viscut Marta; muntanyes del Ripollès, on Manelic feia de pastor i coneix Marta; la capella, on es casen, que deu ser a tocar el molí.

g) Quant de temps transcorre de l'inici al final de cada acte?

El primer acte: comença al caient de la tarda i acaba a la nit.

El segon acte: comença al matí i acaba a la tarda.

El tercer acte: comença cap al tard i acaba al vespre o a la nit.

h) Per saber el que dura la història, també hem de conèixer quant de temps queda amagat entre acte i acte:

Entre el primer i el segon actes transcorren deu dies i entre el segon i el tercer actes, només unes hores.

La història

i) Confegiu entre tots el relat oral de la història transmesa per l'obra. Organitzeu cronològicament els fets. Feu un relat coral integrat de manera que unes veus expliquin la part representada i unes altres, les parts narrades.

El mite de la terra alta

j) Quin dels personatges crea el mite de la terra alta? Manelic.

k) Manelic, que descobreix la maldat de la gent, creu que el món és dolent, com li pregunta Nuri (pàg. 60)? Completeu la resposta del Pastor i comenteu-la: «El de la terra baixa, prou; que no ho era, no, el de la muntanya. Sinó que potser no ho era perquè allà dalt no hi havia homes.»

Manelic és part d'un món incontaminat, dur però sense maldat. Enmig de tanta dolenteria sospira pel seu món (que potser no coneix el mal perquè no hi ha gent).

l) Segons Manelic (pàg. 62-63), hi ha una «terra baixa» més dolenta encara que el món rural on viu Marta? Sí. Quina? Una terra encara més baixa, la gran ciutat.

m) El contrast entre els dos mons també apareix quan Manelic baixa enamorat a trobar Marta «com l'aigua dels cims a ajuntar-se amb l'aigua de la mar, que diuen que és amarganta!» (pàg. 85). Explica les connotacions d'amargant: no potable, dolenta.

n) També a l'acte II, escena VIII, Manelic proclama: «no hi ha lleis d'ací baix, ni res que m'aturi perquè els llamps i les mestralades m'han fet lliure» (pàg. 85).

o) La terra alta, però, no sols és un espai incontaminat i de llibertat natural, sinó també un lloc proper a Déu; per això, Manelic vol sentir-hi la confessió de Marta: «no ací baix, Marta, que el cel s'ha enterbolit amb lo baf de tantes misèries, i Déu no et veuria la cara quan parlessis». És un indret purificador: «allà es perdona tot; que no és com aquí baix, on tot es corromp» (pàg. 86).

p) Marta, segrestada al molí, frisa per fugir amb el seu marit sempre muntanyes amunt (pàg. 105). Què espera trobar-hi? Un lloc lluny de les burles de la gent que es riu de Manelic perquè ha perdonat una dona penedida (més prop d'on és Déu). La bondat, doncs, de l'indret no és purament natural.

q) Comenteu breument el sentit del títol de l'obra, *Terra baixa*: el títol sembla com si volgués convertir el drama representat en una denúncia de la manca d'escrúpols de certs cacics rurals (i de retop de certa burgesia de Barcelona, terra encara més baixa), en contrast amb el santuari ideal de la terra alta, mitificada.

Identificació de Sebastià amb el llop

r) Manelic, arribat de la muntanya per casar-se, per un instant enyora els ramats que ha deixat i exclama «Ai, Tomàs, sense jo, el llop!» i pregunta «Doncs que no hi baixa per aquí el llop, minyons?» (pàg. 30). I Xeixa li respon amb intenció: «Massa que hi ve, reïra! Ja el veuràs, ja. Si Déu no t'ajuda!» (pàg. 31). A què es referia Manelic? A la bèstia; i, Xeixa? A l'amo Sebastià.

s) Com es va guanyar el duro tacat de sang? (pàg. 49-50) Donant mort el llop que matava les ovelles de l'amo Sebastià.

t) Comenta breument el final del primer acte. «MANELIC (*mig adormit i plorant*): Tot dorm a la jaça: i el llop no vindrà, no vindrà... no vin...» (pàg. 54). Quin sentit simbòlic pren la frase estratègicament posada abans de caure el teló? Sebastià ronda per entrar a la cambra de Marta, però ell n'impedirà l'entrada. Protegeix Marta.

u) La identificació explícita entre l'amo i el llop no es produeix fins a l'escena X del III acte, quan Manelic responent a Sebastià que l'ha amenaçat dient «És que jo també sé matar homes!» (pàg. 115) i respon tallant: «I llops!», referint-se a l'amo.

v) I l'obra s'acaba amb la repetició tres vegades del crit de Manelic: «He mort el llop!» (pàg. 117).

La meva opinió de l'obra

w) Envia una carta ordenada, clara i raonada exposant la teva visió de *Terra baixa* al teu amic Albert, que ja coneix l'obra, però que s'hi mostra una mica crític. Exercici obert.

COMENTARIS DE TEXT**Comentari 1 / Escena I de l'acte I (situació, ambient, personatges)**

1. Quins tipus diferents de lletra s'utilitzen? Rodona, cursiva i versaleta. Per a què es fa servir cada un? El text principal està en lletra rodona i el nom del personatge que el diu en versaleta; les acotacions, entre parèntesis i en cursiva.
2. A quina època se situa l'acció? A la Catalunya de final del segle XIX. On ocorre? A pagès (no gaire lluny del Pirineu). Quina idea principal ha de transmetre el decorat? Un molí. Ha de ser gaire intensa la decoració? No. Per què? És el caient de la tarda.
3. Quins personatges hi ha en escena? Xeixa, i després Pepa i Antònia. Quines feines fan? Xeixa garbella blat. Les Perdigones esclafollen mongetes. Els importen gaire? No. Quina intenció real mostren? Ell està tip de l'amo. Elles volen tafanejar. En quines frases es mostra? Antònia diu: «I pregunta-li del casament.»
4. Com sembla ser el moliner? Sorrut, una mica malfeiner. I les Perdigones? Tafaneres. Quina de les dues mostra un caràcter més dominant? Pepa.
5. Els personatges usen el llenguatge que els és propi? Sí. Busca algunes frases típicament col·loquials i descriu alguns trets propis d'aquest registre presents al text (oracions breus: «Som les Perdigones. Surt»; exclamacions i interjeccions abundants: «Bo! Les d'aquí al costat!», «Àpala, dona!»; locucions i dites populars: «Cinc de despariats, i que estan al saltador... i no n'hi ha de fets!»...).
6. En quines parts dividirieu aquesta escena? Posa-hi uns títols que les descriguin amb exactitud. Xeixa garbellant, irrupció de les Perdigones, tafanejant sobre el casament de Marta, Xeixa les pretén tallar.
7. Quin deu ser l'objectiu dramàtic (o teatral) d'aquesta primera escena? Presentar l'indret de l'acció, un dels protagonistes (Marta) i l'assumpte (el casament).
8. Quina impressió t'ha causat aquest començament de l'obra? Resposta oberta.

Comentari 2 / Escena XII de l'acte I (plantejament)

1. Resumeix en poques paraules el que ha ocorregut fins abans de començar l'escena. Sebastià convenç Marta perquè accepti de casar-se amb Manelic (sense deixar la seva amant). Manelic es casa molt il·lusionat.
2. Fent una ullada als blocs de text, en quines dues parts dividirieu aquest fragment? Una primera part fins que Marta diu «Manelic... Veuràs!» i després la resta. Per què? Al primer bloc hi ha diversos monòlegs de Manelic. A la segona es veu un diàleg més compartit.
3. Llegeix atentament el relat de la mort del llop. Què representa el llop a la terra alta? És la gran amenaça per al ramat. El pastor vacil·la abans d'enfrontar-s'hi? Sí, perquè és una bèstia perillosa. El combat s'explica com una lluita heroica? Sí, perquè en algun moment Manelic podria haver perdut la vida: és un gran combat de resultat incert. Creus que aquest episodi pot esdevenir simbòlic? Sí. Per què? Xeixa (escena VI) ja ha anunciat la presència del llop (Sebastià) a Manelic.
4. El llenguatge de Manelic és simple, directe, primari, però efectiu. Com disposa els elements de la narració? Abans d'explicar com va matar el llop fa fixar en el dur tactat

de sang, en remarca la importància i, assegurat l'interès, comença la narració. Es val dels recursos del llenguatge col·loquial (imperatius i interpel·lacions: «Espera't. Mal geni ot!»; elements ponderatius: «Doncs sàpigues que sí que és molt, això!»; elements intensificadors com augmentatius («el lloparro»), exclamacions («Doncs... afigura't jo aquella nit quines orelles!») o repeticions («El carro anava passant, passant allà al cel»); frases curtes coordinades, enllaçades amb la conjunció «i»: «I ja eren les dotze, i ja era la una. I escolto, escolto...»; abundor de pronoms personals de primera i segona persona...

5. Fins a quin punt el relat de Manelic és eficaç de cara a Marta? Per què? Marta, malgrat el rebuig inicial, l'escolta amb interès, li parla amb pena; però el vol fer anar a una altra habitació a dormir sol.

6. En el diàleg posterior, quins temes es plantegen aquella nit de noces? Dormir separats; el que suposadament ja havien dit a Manelic; sospita d'engany; el llum de Sebastià. Com pren Manelic el que li diu Marta? Amb desconcert i una certa dosi de paciència.

7. Manelic passa de creure que Marta té mal geni a restar perplex i neguitós pel que no entén. Marta, que sent fàstic per Manelic, comença a escoltar-lo i a sospitar que potser Sebastià els ha enganyat a tots dos. Coneixem els canvis d'estat d'ànim pel que diuen (especialment Manelic); però també per les acotacions, sobretot amb Marta.

8. Aquesta escena ens planteja els elements del conflicte: Manelic està desconcertat per l'actitud hostil de la seva esposa, que l'allunya de la seva habitació pel que «ja sap» i preocupat per la presència d'un altre home (el llum); Marta, que creia que Manelic era un cínic, mig lluca que potser ha estat enganyat; Sebastià, que ha fet el casament, no vol deixar Marta.

9. Exposa la teva visió d'aquesta escena XII mirant de valorar, sintetitzar i ordenar les observacions que heu fet. Exercici obert.

Comentari 3 / Escena IV de l'acte II (Marta)

1. Quins personatges hi ha en escena? Marta i Tomàs. Mirant la llargària del text de cada un, digues qui porta la iniciativa i qui es limita més aviat a escoltar. En què es veu, fins i tot sense llegir-ho? Marta fa una llarga explicació i Tomàs més aviat escolta.

2. De què parla Marta? De la seva trista vida. Què ha provocat aquestes confessions seves? De què l'han acusada? Tomàs l'ha acusada de ser una mala dona, d'arruïnar la vida del pobre Manelic i d'haver pervertit l'amo Sebastià.

3. Quines són les idees clau de l'autodefensa de Marta? Els condicionaments familiars (quan era petita) i la indefensió davant de Sebastià (quan era adolescent). En quins fets de la seva vida pren suport? Captaire amb la mare cega; òrfena; captaire amb el «padrastre»; adolescent amistançada amb Sebastià (pluja i acolliment al molí).

4. Marta és un personatge que es fa a si mateix o va a remolc de la seva pròpia història? A remolc (fins al casament). Quins fets l'han condicionada? La manca de recursos, la desprotecció familiar, la manca d'escrúpols de Sebastià...

5. Marta és refusada per la societat en què viu? Sí. N'és conscient? Sí. Té cap suport moral en ningú? Fins ara, no. Què ha començat a canviar en ella? El fet de tenir marit,

el fet de sentir-se «algú», el desig de recuperar la dignitat (i no pas la temptació de tirar-se al xuclador de la resclosa del molí).

6. Marta aconsegueix el seu objectiu envers Tomàs? Sí. Aquesta commiseració que li demana, la hi atorga ja el públic? Sí. Com se l'ha guanyada? Commovent amb la narració sincera de les seves desgràcies.

7. Què dóna profunditat humana a la trama: les actituds fixes de Sebastià i de Manelic o el món intern turmentat i en evolució de Marta? Les inquietuds de Marta. Per què? Marta és un personatge rodó que va passant de dona sense voluntat a esposa que vol redimir el seu passat i construir un futur amb dignitat.

8. Per què Àngel Guimerà deu posar aquestes confessions de Marta al segon acte? Perquè el canvi d'actitud seu introdueix un problema greu per als plans de Sebastià. Quina funció fan respecte al desenvolupament de l'obra? Fins ara tot es movia segons les maquinacions de Sebastià, però les darreres actituds de Marta li suposen uns nous reptes. L'acció avança cap al nus del conflicte.

Comentari 4 / Escenes X i XI de l'acte II (nus)

1. Què ha ocorregut –què ha canviat– entre Manelic i Marta en l'escena VIII? Finalment triomfa l'amor que es duen; Marta vol confessar què ha fet ella i qui ha estat el seu amistançat. Què projecten de fer? Fugir a la terra alta: allí Marta li ho explicarà tot, a Manelic. Per quina raó? Manelic creu que la terra baixa està massa plena de misèries. Cal sentir la seva confessió a la terra alta, on tot es perdona.

2. On s'esdevenen els fets? Al molí. Quina part del dia és? Primera hora de la tarda. Quins personatges nous irrompen en l'escena IX? Mossèn i Sebastià. En quina mesura l'arribada de Mossèn anuncia l'arribada de l'amo? Quin personatge ho copsa? Marta. Com reacciona? Amb espant. Per quin motiu et sembla que Guimerà devia fer que Sebastià hagués trigat tant a presentar-se? És un encontre inevitable i que ja s'havia frustrat abans.

3. Amb quins ànims arriba Sebastià? Impacient i content. Per què? S'ha arreglat el casament amb la pubilla Sala. Com rep el projecte de Marta i Manelic? Amb una enrabada. Li ve de nou? Sí. Ho podia haver sospitat? Sí: Marta ja li havia dit just abans del casament «Entre nosaltres tot s'ha acabat».

4. Per quina raó entren més personatges a l'escena X? Sebastià vol que treguin d'allà Manelic.

5. Com reacciona Manelic davant de la bufetada que li venta Sebastià i davant la revelació que ell era l'amant de la seva esposa? L'amenaça de mort. Quin canvi d'actitud es produeix envers l'amo? Passa de reverència a menyspreu. Com s'exterioritza? Canviant el tracte de «vós» a «tu». Li perd el respecte? Sí. D'on extreu la força? Del seu amor propi vexat i de l'amor per la seva esposa. Què ha canviat en ell des que ha arribat? Ha descobert el mal que hi ha a la terra baixa.

6. El diàleg és ben viu. Què fa que ho sigui tant? Les frases són llargues? No, curtes. El llenguatge és col·loquial o bé literari? És col·loquial i directe. En què ho podem constatar? Hi abunden les interjeccions (Oh, Déu meu!, A fe!, Oh!, Ai, Déu! Oh, té!), els vocatius (Mossèn, Manelic, Marta), oracions exhortatives, exclamatives i interrogatives breus, repeticions (sí, sí; jo, jo en dispo)...

7. Quins trets romàntics o realistes podeu descobrir en les escenes IX i X? Més aviat realista: pel tema (explotació del treballador per l'amo), per la duresa dels diàlegs i pel registre col·loquial usat. I l'escena VIII, quin caire pren: romàntic o realista? Tot i el llenguatge en prosa i el registre utilitzat, les al·lusions morals i les referències a la terra alta, pren un caire romàntic. Raona la resposta.

8. En què progressa l'acció en les escenes que comentem? Què hi aporten? La recerca de la pròpia dignitat impulsa primer Marta i, després, Manelic a preparar la seva fugida del molí. Sebastià hi reté Marta contra la seva voluntat i expulsen Manelic, que proclama que vol matar l'amo (un lladre). Hem arribat al nus de l'obra.

9. Ha conclòs el «nus». Quins desenllaços versemblants queden oberts a partir de la situació en què es troba l'acció? Què opinaries, durant l'entreacte, si estiguessis entre el públic rodejat dels teus amics? Rumia-hi una mica i conta breument el «teu» final. Exercici obert.

10. Ordena les teves idees sobre aquestes dues escenes i exposa-les de forma clara i raonada. Explica les conclusions a què has arribat. Exercici obert.

Comentari 5 / Escenes X i XI de l'acte III (Desenllaç)

1. Com havia quedat plantejat el conflicte a la fi del segon acte? Manelic, que ha descobert l'impostor, és expulsat de les terres de Sebastià; però ha promès que tornaria per matar l'amo i a cercar Marta.

2. Què ha fet cada un dels personatges principals al llarg del tercer acte fins a l'escena IX inclosa? Les seves actuacions què han aportat de nou a la trama? Marta es manté forta i esperançada. Sebastià ho ha perdut tot (el casament se n'ha anat en orris). Manelic cerca la manera d'apropar-s'hi.

3. On ocorre l'acció en començar l'escena X? Al menjador del molí. Quina part del dia és? El vespre. Quins personatges hi intervenen? Tots tres protagonistes.

4. Era inevitable l'enfrontament entre Manelic i Sebastià? Sí. Per què? Calia tancar el conflicte i per a Manelic només tenia una solució. Com n'ha creat l'expectativa Guimerà? Hi ha diverses qüestions obertes que l'espectador vol veure tancades com correspon a un drama. L'entrada oportuna del pastor és justificada per la mateixa obra o és una solució ploguda del cel? L'entrada del pastor seguint les passes de Sebastià és ben coherent amb el conjunt de l'obra.

5. Quines són les primeres reaccions de Sebastià? Sorpresa, amenaça, demanar ajuda. Com es presenta, en canvi, Manelic? Decidit, valent, segur d'ell mateix.

6. Com justifica Manelic la mort de Sebastià? Dient «He mort el llop!». Per què l'identifica amb el llop? És un lladre, una persona indigna. És una idea nova? No, la identificació s'ha gestat en diversos passatges de l'obra.

7. Per què diu que se'n torna a la terra alta? Per què fuig de la terra baixa? Ha vist de massa prop el mal; a més, ha d'anar al «santuari» de la muntanya a sentir, prop de Déu, la confessió de Marta.

8. En quines parts dividiries aquest fragment? Quins títols els posaries? Entrada de Manelic, desafiament de Manelic, Manelic llença l'arma, batalla final, fugida a la terra alta. Quins elements fan progressar la trama? L'entrada de Manelic per la paret (com Sebastià) i la mort de l'amo.

9. Quina creus que és la idea central d'aquest fragment? La recerca de la dignitat arrabassada. Què reivindiquen desesperadament els dos protagonistes enfront de l'antagonista? Poder viure la seva vida com a éssers humans, dignament.

10. Aquest final és revolucionari des d'un punt de vista social o sols representa un acte de legítima defensa davant del tirà? Els personatges no plantegen al llarg de l'obra un discurs revolucionari que desemboqui en la mort del tirà; busquen la seva dignitat: per a Marta bastaria refer la vida en un altre indret, però per a Manelic cal que la deshonra de Marta (i de retop la seva) es paguin amb sang. Directament, no surt del text cap discurs revolucionari, encara que la mort no castigada de l'amo que sumia en la misèria els seus treballadors i atemptava contra la seva dignitat podria esdevenir un símbol.

11. Resumeix, en una seixantena de paraules, els aspectes clau de l'obra i dóna'n el teu parer raonat. Resposta oberta.

Terra baixa

Àngel Guimerà

CRÈDITS

Disseny i producció tècnica: EDUCARTIST, S.C.P.

